Vlaams Ministerie
van Onderwijs en Vorming

Onderwijsinspectie
Hendrik Consciencegebouw
Koning Albert II-laan 15
1210 BRUSSEL

doorlichtingssecretariaat@ond.vlaanderen.be
www.onderwijsinspectie.be

Verslag over de doorlichting van Heilig Hartinstituut Lyceum te Leuven

	Hoofdstructuur	so
	Pedagogische eenheid	32664 - 32672 - 32722 - 126656 - 126664 - 126672
	Instellingsnummer	32722
	Instelling	Heilig Hartinstituut Lyceum
directeur		Renilde VANSINA
adres		Naamsesteenweg 355 - 3001 HEVERLEE
telefoon		016-39.90.52
fax		016-39.90.59
e-mail		w.dhoore@hhh.be
website/URL		http://www.hhh.be
	Bestuur van de instelling	970111 - VZW Comité voor Onderwijs Annuntiaten te HEVERLEE
adres		Naamsesteenweg 355 - 3001 HEVERLEE
	Scholengemeenschap	112409 - SGKSO Leuven te LEUVEN
adres		Janseniusstraat 2 - 3000 LEUVEN
	CLB	114991 - Vrij CLB Leuven te LEUVEN
adres		Karel van Lotharingenstraat 5 - 3000 LEUVEN
	Dagen van het doorlichtingsbezoek	10/01/2012, 11/01/2012, 12/01/2012, 13/01/2012, 16/01/2012
	Einddatum van het doorlichtingsbezoek	16/01/2012
	Datum bespreking verslag met de instelling	09/02/2012
	Samenstelling inspectieteam	
	Inspecteur-verslaggever	Bart Maes
	Teamleden	Ria Coenen Dirk Diepers Marina Droessaert

	Henk Foriers Etienne Gielen Reginald Leper Luc Mondelaers, Liesbet Waumans
Deskundige(n) behorend tot de administratie	nihil
Externe deskundige(n)	nihil

INHOUDSOPGAVE

INLEIDING 5

1. SAMENVATTING 7

2. FOCUS VAN DE DOORLICHTING 9

2.1 Structuuronderdelen/vakken in de focus 9

2.2 Procesindicatoren of -variabelen in de focus 9

3. VOLDOET DE SCHOOL AAN DE ERKENNINGSVOORWAARDEN? 10

3.1 Architecturale vorming, beeldende vorming en waarnemingstekenen in de tweede graad kso Beeldende en architecturale kunsten en vrije beeldende vorming en waarnemingstekenen in de derde graad kso Vrije beeldende kunst 10

3.2 Bedrijfseconomie in de tweede graad tso Handel-talen 11

3.3 Cultuur- en gedragswetenschappen in de tweede en de derde graad aso Humane wetenschappen 12

3.4 Economie in de tweede graad aso Economie en in de derde graad aso Economie-moderne talen en Economie-wiskunde 13

3.5 Engels in de derde graad aso Economie-moderne talen, Latijn-moderne talen, Moderne talen-wiskunde en Moderne talen-wetenschappen 15

3.6 Fysica in de tweede graad aso Economie, Grieks-Latijn, Humane wetenschappen, Latijn en in de derde graad aso Economie-wiskunde, Grieks-wiskunde, Latijn-wetenschappen, Latijn-wiskunde, Moderne talen-wetenschappen, Moderne talen-wiskunde, Sportwetenschappen en Wetenschappen-wiskunde 16

3.7 Latijn in de eerste graad in de basisopties Grieks-Latijn en Latijn, Grieks in de tweede graad aso Grieks-Latijn, in de derde graad aso Grieks-Latijn, Grieks-wetenschappen, Grieks-wiskunde en Latijn in de derde graad aso Grieks-Latijn, Latijn-moderne talen, Latijn-wetenschappen en Latijn-wiskunde 18

3.8 Lichamelijke opvoeding in de A- en B-stroom van de eerste graad 19

3.9 Lichamelijke opvoeding en sport in de derde graad aso Sportwetenschappen 21

3.10 Nederlands in de A-stroom van de eerste graad 22

3.11 Secretariaat in de derde graad tso Secretariaat-talen 24

3.12 Wiskunde in de tweede graad aso Economie en in de derde graad aso Economie-wiskunde en Wetenschappen-wiskunde 25

4. BEWAAKT DE SCHOOL DE EIGEN KWALITEIT? 28

4.1 Professionalisering 28

4.2 Curriculum 29

4.3 Begeleiding 29

4.4 Evaluatie 31

5. ALGEMEEN BELEID VAN DE SCHOOL 32

6. STERKTES EN ZWAKTES VAN DE SCHOOL 34

6.1 Wat doet de school goed? 34

6.2 Wat kan de school verbeteren? 34

6.3 Wat moet de school verbeteren? 34

7. ADVIES 35

8. REGELING VOOR HET VERVOLG 35

INLEIDING

Dit verslag is het resultaat van de doorlichting van uw instelling[1] door de onderwijsinspectie van de Vlaamse Gemeenschap. Het decreet betreffende de kwaliteit van onderwijs van 8 mei 2009 geeft haar de opdracht hiertoe.

Tijdens een doorlichting gaat de onderwijsinspectie na of de instelling de erkenningsvoorwaarden respecteert, of ze op systematische wijze haar eigen kwaliteit bewaakt en of ze zelfstandig de tekorten kan remediëren.

Het advies in dit verslag heeft betrekking op alle erkenningsvoorwaarden uitgezonderd de voorwaarden betreffende hygiëne, veiligheid en bewoonbaarheid.
Vanaf het schooljaar 2011-2012 vindt de controle op de erkenningsvoorwaarden betreffende bewoonbaarheid, veiligheid en hygiëne gelijktijdig met de doorlichting plaats. Deze controle op bewoonbaarheid, veiligheid en hygiëne resulteert in een afzonderlijk verslag. Alle verslagen worden gepubliceerd op www.doorlichtingsverslagen.be.

Het referentiekader dat de onderwijsinspectie gebruikt bij een doorlichting is opgebouwd rond de componenten context, input, proces en output:

- context: de omgevingskenmerken en de kenmerken van administratieve, materiële, bestuurlijke en juridische aard die de instelling karakteriseren
- input: kenmerken van het personeel en van de leerlingen of cursisten van de instelling
- proces: initiatieven die een instelling neemt om output te realiseren, rekening houdend met haar context en input
- output: de resultaten die de instelling met haar leerlingen of cursisten bereikt.

Meer info over het CIPO-referentiekader vindt u op www.onderwijsinspectie.be.

De doorlichting bestaat uit drie fases: het vooronderzoek, het doorlichtingsbezoek en de verslaggeving.
Tijdens het vooronderzoek selecteert de onderwijsinspectie de onderwijsdoelstellingen en de procesindicatoren of -variabelen die het inspectieteam onderzoekt tijdens het doorlichtingsbezoek.
Tijdens het doorlichtingsbezoek verzamelt het inspectieteam bijkomende informatie via observaties, gesprekken en analyse van documenten.
Het resultaat van de doorlichting is het doorlichtingsverslag.

Het doorlichtingsverslag vangt aan met een voor het brede publiek toegankelijke samenvatting. Het vervolgt met een beschrijving van de doorlichtingsfocus.

Tijdens een doorlichting zoeken de onderwijsinspecteurs een antwoord op drie onderzoeksvragen:

- In welke mate voldoet de instelling aan de onderwijsdoelstellingen? (het erkenningsonderzoek)
- In welke mate onderzoekt en bewaakt de instelling op een systematische manier de kwaliteit van de processen zodat deze bijdragen tot het bereiken/nastreven van de onderwijsdoelstellingen? (het kwaliteitsonderzoek)
- Is er in de instelling een algemeen beleid dat het mogelijk maakt om zelfstandig tekorten weg te werken? (het onderzoek ‘algemeen beleid’)

In drie hoofdstukken geeft de onderwijsinspectie een antwoord op deze vragen.

---

[1] Instelling: onderwijsinstelling of CLB (Decreet betreffende de kwaliteit van onderwijs, artikel 2, 11°). Onderwijsinstelling: een pedagogisch geheel waar onderwijs georganiseerd wordt en waaraan een uniek instellingsnummer toegekend is (Decreet betreffende de kwaliteit van onderwijs, artikel 2, 13°).

Om de kwaliteit van de processen in kaart te brengen gebruikt de onderwijsinspectie een kwaliteitswijzer. Het inspectieteam gaat met de kwaliteitswijzer na of de instelling bij haar activiteiten aandacht heeft voor

- doelgerichtheid: welke doelen stelt de instelling voorop?
- ondersteuning: welke ondersteunende initiatieven neemt de instelling om efficiënt en doelgericht te werken?
- doeltreffendheid: worden de doelen bereikt en gaat de instelling dit na?
- ontwikkeling: heeft de instelling aandacht voor nieuwe ontwikkelingen?

Meer informatie over de kwaliteitswijzer vindt u eveneens op www.onderwijsinspectie.be.

Wat de instelling goed doet, wat de instelling kan verbeteren en wat de instelling moet verbeteren komt aan bod bij ‘Sterktes en zwaktes van de instelling’.

Het doorlichtingsverslag eindigt met een advies dat betrekking heeft op alle of op afzonderlijke structuuronderdelen van de instelling. De onderwijsinspectie kan drie adviezen uitbrengen:

- een gunstig advies: het inspectieteam adviseert gunstig over de verdere erkenning van de instelling of van structuuronderdelen
- een beperkt gunstig advies: het inspectieteam adviseert gunstig over de erkenning van de instelling of van structuuronderdelen als de instelling binnen een bepaalde periode voldoet aan de voorwaarden vermeld in het advies
- een ongunstig advies: het inspectieteam adviseert om de procedure tot intrekking van de erkenning van de instelling of van structuuronderdelen op te starten.

Bij een ongunstig advies beoordeelt de onderwijsinspectie bovendien of de instelling de vastgestelde tekorten zelfstandig kan wegwerken.

Binnen een termijn van dertig kalenderdagen na ontvangst van het definitieve verslag informeert de directeur van de instelling leerlingen, ouders en/of cursisten over de mogelijkheid tot inzage. De directeur van het centrum voor leerlingenbegeleiding informeert de centrumraad.
Binnen de dertig kalenderdagen na ontvangst moet de directeur van de instelling het verslag volledig bespreken tijdens een personeelsvergadering. Het bestuur van de instelling of zijn gemandateerde tekent het verslag voor gezien. Het bestuur stuurt het binnen dertig kalenderdagen na ontvangst terug naar de onderwijsinspectie en maakt eventueel melding van zijn opmerkingen.

De instelling mag het verslag niet gebruiken voor publicitaire doeleinden.

Meer informatie?

www.onderwijsinspectie.be en www.doorlichtingsverslagen.be

1. SAMENVATTING

Administratief bestaat het Heilig Hartinstituut uit zes scholen die samen een pedagogische eenheid vormen met een gemeenschappelijk onderwijskundig project en een gezamenlijk beleid. Het instituut is gelegen op een groene en uitgestrekte campus aan de rand van Leuven. Verder zijn op het domein o.a. een klooster, een basisschool en een hogeschool gehuisvest. De schoolstructuur is complex maar goed georganiseerd. Om de schaalgrootte beheersbaar te houden zijn de directiefuncties ingedeeld per graad.

Het Heilig Hartinstituut heeft een breed onderwijsaanbod, met zowel een A- als een B-stroom in de eerste graad en studierichtingen in het aso, bso, kso en tso. De structuuronderdelen van de eerste graad zijn op die van de bovenbouw afgestemd. De schoolvisie is erop gericht om voor elke leerling een optimale oriëntering en doorstroming te garanderen.

Het merendeel van de leerlingen ambieert een studieloopbaan op universitair of hogeschoolniveau. Het slaagpercentage in het hoger onderwijs is licht hoger dan de Vlaamse referentiewaarden.

Bij het erkenningsonderzoek valt in het aso een kwaliteitsvolle leerplanrealisatie op voor de vakken cultuur- en gedragswetenschappen, economie en Engels in de pool Moderne talen. De leerplanrealisatie voldoet niet voor de vakken bedrijfseconomie in tso Handel-talen, wiskunde in de tweede graad aso Economie en fysica in de pool Wetenschappen van de derde graad aso. Ook de leerplanrealisatie voor Sportwetenschappen in de derde graad aso voldoet niet. Dit leidt echter niet tot een gunstig in de tijd beperkt advies omdat de wettelijke referentiekaders voor die studierichting ontbreken en de school over voldoende beleidsvoerend vermogen beschikt om de vastgestelde tekorten bij te sturen. In de overige doorgelichte vakken worden de leerplandoelstellingen en/of vakgebonden eindtermen in voldoende mate gerealiseerd, maar kan het leerrendement nog worden vergroot.

De vakgroepen krijgen een grote autonomie en verantwoordelijkheid toegewezen met betrekking tot de leerplanrealisatie. Vanuit het beleid wordt geopteerd voor een flankerende ondersteuning. Tijdens de doorlichting werden echter verschillen in snelheid en intensiteit van het functioneren van de vakgroepen vastgesteld. De graadoverstijgende samenwerking binnen een aantal vakgebieden is eveneens nog in ontwikkeling. Een gebrek aan bewaking van de horizontale en verticale vakkensamenhang, onvoldoende leerplanstudie en/of te traditioneel ingevulde onderwijspraktijken wegen op de leerplanrealisatie. De onderzoekscompetentie komt poolgebonden kwaliteitsvol tot onvoldoende aan bod.

De materiële uitrusting staat veelal op punt. De meeste wetenschappenlabs zijn voorbeeldig uitgerust en een aantal leslokalen is opgefrist. Dat neemt evenwel niet weg dat nog heel wat lokalen onvoldoende bijdragen tot een stimulerende en aan de identiteit van het vak aangepaste leeromgeving. Dat enkele praktijklokalen in kelders zijn ondergebracht kan hooguit als oplossing op korte termijn worden getolereerd. De schaalgrootte van de school en de organisatiestructuur van de campus bemoeilijken het voeren van een adequaat veiligheids- en welzijnsbeleid. Er worden echter inspanningen geleverd om tekorten waar mogelijk aan te pakken.

De aanvangsbegeleiding is goed uitgebouwd en zorgt ervoor dat de talrijke beginnende leraren goed worden ondersteund.

In het Heilig Hartinstituut heerst een positief leer- en leefklimaat. De school wil een stimulerende leeromgeving creëren die de leerlingen bijstaat in hun studie en hen aanmoedigt om het leerproces in eigen handen te nemen. Een pakket preventieve en curatieve maatregelen ondersteunt de leerbegeleiding, wat niet betekent dat deze in alle vakken even efficiënt verloopt. Er is veel aandacht voor de brede harmonische vorming.

De visie op het talenbeleid is gegroeid uit de GOK-werking in de eerste graad. Een specifieke taakgroep werkt aan een plan op schoolniveau.

Het beleid beperkt zich tot het vastleggen van de algemene kaders voor de evaluatieprocessen. Het legt de verantwoordelijkheid voor de inhoudelijke invulling en validiteitsbewaking ervan in handen van de vakgroepen, wat leidt tot een vrij grote divergentie. Om een zo groot mogelijke gelijkgerichtheid te verzekeren zijn deliberatiecriteria uitgewerkt. Hierbij zijn de examenresultaten doorslaggevend. Vakken waarvoor geen examens worden georganiseerd evalueren permanent. In de praktijk gaat het dan veeleer om gespreide evaluatie, waarbij vooral het product en slechts in beperkte mate het proces in rekening wordt gebracht.

Op schoolniveau is er aandacht voor kwaliteitszorg. Gegevensverzameling en -analyse leiden tot het uitwerken van relevante acties en bijsturingen. Om de interne expertise te verruimen doet het beleid een beroep op externe deskundigen. De cultuur van kwaliteitsbewaking en zelfevaluatie is nog niet tot alle vakgroepen doorgedrongen.

2. FOCUS VAN DE DOORLICHTING

Op basis van het vooronderzoek en in het kader van een gedifferentieerde doorlichting heeft de inspectie structuuronderdelen/vakken en procesindicatoren/procesvariabelen geselecteerd voor onderzoek tijdens de doorlichtingsbezoeken.

De resultaten van de controle op de erkenningsvoorwaarden betreffende bewoonbaarheid, veiligheid en hygiëne, vindt u terug in een afzonderlijk verslag.

2.1 Structuuronderdelen/vakken in de focus

Studierichting per graad		Basisvorming	Keuze/Specifiek gedeelte
Graad 1	A	lichamelijke opvoeding, Nederlands	
Graad 1	Grieks-Latijn	lichamelijke opvoeding, Nederlands	Latijn
Graad 1	Latijn	lichamelijke opvoeding, Nederlands	Latijn
Graad 1	Moderne wetenschappen	lichamelijke opvoeding, Nederlands	
Graad 2 ASO	Economie	fysica, wiskunde	economie
Graad 2 ASO	Grieks-Latijn	fysica	Grieks
Graad 2 ASO	Latijn	fysica	
Graad 3 ASO	Economie-wiskunde	fysica, wiskunde	economie, wiskunde
Graad 3 ASO	Grieks-Latijn		Grieks, Latijn
Graad 3 ASO	Grieks-wetenschappen		Grieks
Graad 3 ASO	Grieks-wiskunde	fysica	Grieks
Graad 3 ASO	Latijn-moderne talen		Engels, Latijn
Graad 3 ASO	Latijn-wetenschappen	fysica	fysica, Latijn
Graad 3 ASO	Latijn-wiskunde	fysica	Latijn
Graad 3 ASO	Moderne talen-wiskunde	fysica	Engels
Graad 3 ASO	Wetenschappen-wiskunde	fysica, wiskunde	fysica, wiskunde
Graad 3 ASO	Sportwetenschappen	fysica, lichamelijke opvoeding	fysica, sport

2.2 Procesindicatoren of -variabelen in de focus

Personeel
Professionalisering
Aanvangsbegeleiding
Onderwijs
Curriculum
Onderwijsorganisatie
Begeleiding
Leerbegeleiding
Evaluatie
Evaluatiepraktijk

3. VOLDOET DE SCHOOL AAN DE ERKENNINGS-VOORWAARDEN?

Het onderzoek naar het voldoen aan de erkenningsvoorwaarden levert voor de geselecteerde structuuronderdelen/vakken het volgende op:

3.1 Architecturale vorming, beeldende vorming en waarnemingstekenen in de tweede graad kso Beeldende en architecturale kunsten en vrije beeldende vorming en waarnemingstekenen in de derde graad kso Vrije beeldende kunst

Voldoet

Motivering

- Zowel in de tweede als de derde graad worden de leerplandoelstellingen gerealiseerd. De verscheidenheid van het aanbod twee- en driedimensionale beeldende disciplines is ruim. De werkopdrachten dagen de verbeeldingskracht van de leerlingen uit en de leraren besteden veel zorg aan het aanleren van het artistieke metier. De introductie van actuele mediatoepassingen in de lespraktijk - als uitbreidingsdoelen in het vigerende leerplan van de derde graad opgenomen - verloopt veeleer aarzelend.
- De vakgebonden professionaliteit, de inzet en de leerlinggerichte houding van de leraren zijn troeven die een gedegen basisvorming mogelijk maken. Het studiepeil kan nog verhogen mits het team meer aandacht zou hebben voor de horizontale en verticale vakkensamenhang, de uitwerking van een gemeenschappelijk didactisch instrumentarium, de behandeling van het plastisch vocabularium en de vorming van het creatieve denkproces.
- Heel wat beeldaspecten worden tijdens de realisatie van opdrachten toegepast en in begeleidende ateliergesprekken benoemd. Nogal wat leraren kunnen evenwel niet aantonen dat zij de overwegend intuïtief aangereikte beeldstudie aan de hand van expliciete toelichtingen versterken en bestendigen.
- Niet alle leraren kunnen bewijzen dat zij de uitvoering van artistieke realisaties inleiden met brainstorming, documentatieverzameling, ontwerp, schetsmatige voorstudie en/of experimenteel onderzoek. In welke mate zij de leerlingen intellectueel uitdagen en hun creatieve reflex prikkelen - een essentieel aspect binnen elk kunstonderwijs - blijft bijgevolg onduidelijk.
- De lestijden waarnemingstekenen worden opgedeeld in de subvakken model- en figuurtekenen. Die opdeling is er mede verantwoordelijk voor dat de leerstof leerjaar- en graadoverstijgend onvoldoende gefaseerd wordt aangereikt. Te vlug worden in de tweede graad complexe onderwerpen uitgewerkt, waardoor basisvaardigheden zoals leren kijken, zien, meten, vormanalyse, lijnvoering en tekenvaardigheid te vluchtig aan bod komen.
- De lespraktijk varieert van goed georganiseerd tot weinig gestructureerd. Er is geen sluitend systeem van onderlinge opvolging, waardoor minder sterke praktijken niet worden bijgestuurd en goede praktijkvoorbeelden niet naar de hele lerarengroep doorstromen. Er zijn geregeld formele vakvergaderingen, maar de impact ervan op de onderwijspraktijk blijft te bescheiden. Er worden zelden bindende afspraken gemaakt over didactische thema's zoals lesstrategieën, klasmanagement, leerplanrealisatie, jaarplanning, leerlingendocumenten en evaluatieprocedures.
- De jaarplannen bevatten relevante gegevens en ondersteunen de leerplanrealisatie. De invulling en opmaak ervan verschillen leraarafhankelijk evenwel sterk, waardoor de documenten niet optimaal kunnen worden ingezet voor de uitwerking van leerjaar- en graadoverstijgende studietrajecten.
- De meeste kunstateliers zijn gegroepeerd in eenzelfde gebouw op de campus. Niet alle lokalen zijn voldoende groot in verhouding tot het aantal leerlingen. Nogal wat werktafels zijn te krap bemeten om comfortabel werken mogelijk te maken en in het

atelier kleurstudie zijn de banken niet voorzien van aangepaste krukken. In een kelder van een gebouw van de hogeschool is het ruimtelijk atelier ondergebracht. De kelder is voorzien van twee grote ramen en een verzinkte vluchttrap in een breed en diep keldergat. Het is slechts tijdelijk aanvaardbaar als leslokaal. De aanpalende werkruimte is niet geschikt als leslokaal omdat er geen daglicht binnenvalt en er geen degelijke verluchting mogelijk is. In een derde kelder staat een keramiekoven zonder afzuiginstallatie of andere verluchtingsmogelijkheid. Die situatie is niet in overeenstemming met de veiligheids- en gezondheidsvoorschriften. In de traphal van de kunstblok versperren boekentassen van leerlingen van een naburige basisschool de evacuatieweg van de bovenverdiepingen.

- De zorgbreedte van het lerarenteam manifesteert zich vooral via individuele begeleiding. In de ateliers heerst een sfeer van wederzijds vertrouwen en respect. Uitzonderingen niet te na gesproken gebruiken de leerlingen weinig gestructureerde en/of gestoffeerde schetsboeken. De meeste documenten illustreren de individueel gevoerde artistieke denk- en werkprocessen niet. Er kan niet uit worden afgeleid dat de jongeren actief en met een groeiende zelfstandigheid met de leerstof leren omgaan. Daarbij komt nog dat niet alle leraren de theoretische leerstofgehelen met adequate informatie en documentatie onderbouwen.
- Aangezien er geen gemeenschappelijk evaluatie-instrument is uitgewerkt, varieert de leerlingenbeoordeling leraargebonden van louter product- tot doordacht procesgericht. Vanuit de evaluatie wordt hooguit sporadisch systematisch en herkenbaar naar de leerplandoelstellingen teruggekoppeld, waardoor zij aan validiteit inboet.
- Dat de meeste leraren tijdens de evaluatie ruimte maken voor zelfevaluatie door de leerlingen is een voorbeeld van goede praktijk. Het is evenwel jammer dat de cijfermatige beoordelingen veeleer zelden worden aangevuld met relevante remediëringsvoorstellen. De leerlingen ontvangen hierdoor nauwelijks formele feedback die hen helpt bij het inschatten van het eigen presteren.
- Er is geen instrument dat een continue toetsing van de procesbeoordeling aan cruciale opleidingscompetenties organiseert, zodat bezwaarlijk van permanent evalueren kan worden gesproken.
- De modaliteiten van de geïntegreerde proef (gip) worden uitvoerig in een informatiebundel toegelicht. De erin opgenomen informatie, waaronder de evaluatiecriteria en -procedure, biedt voldoende houvast voor de leerlingen. In tegenstelling tot wat voor het jaarwerk gangbaar is, schetsen de leerlingen de gevolgde denk- en werkprocessen uitvoerig in de gip-logboeken. De opmerkingen en bijsturingen van de tussentijdse jurybesprekingen worden overzichtelijk genoteerd en bijgehouden.

3.2 Bedrijfseconomie in de tweede graad tso Handel-talen

Voldoet niet

Motivering

- Het leerplan gaat uit van drie wekelijkse lesuren in elk leerjaar. Ondanks het bijkomend lesuur dat de school in het eerste leerjaar bovenop het basispakket organiseert, is een aanzienlijk deel van de leerplandoelstellingen niet gerealiseerd. Vooral in het eerste leerjaar werd vorig schooljaar slordig omgesprongen met de beschikbare lestijd. Ruim een kwart van de lesuren werd ingevuld met studie-uren of klasgesprekken. Bovendien werd in het eerste leerjaar gestart met de behandeling van een thema dat het leerplan als uitbreidingsthema beschouwt. De studie van het volgende thema, de documentenstroom van een handelsonderneming, gebeurde weinig leerplangericht: verscheidene leerplandoelstellingen werden niet aangereikt. Ook werd de automatische verwerking van de handelsdocumenten niet behandeld. Aan de richtinggevende indeling die het leerplan suggereert voor de spreiding van de boekhoudkundige verrichtingen over de twee leerjaren, werd volledig voorbijgegaan. Een groot gedeelte van de leerinhouden van het eerste leerjaar werd doorgeschoven naar het tweede leerjaar. Afwijkend van de leerplaneisen kwamen in het tweede

leerjaar de complexe aankoopverrichtingen, verkoopverrichtingen en betalingen niet aan bod. Verder maakten de leerlingen geen gebruik van een didactisch boekhoudpakket. Voor de behandeling van het thema 'Verkopen moet je leren' werden in het tweede leerjaar veel minder lesuren gebruikt dan het leerplan aanbeveelt. Er kon niet worden aangetoond dat de verkoopgesprekken daadwerkelijk werden ingeoefend.

- De leerlingenresultaten zijn weinig betrouwbaar. Volgens de schoolafspraken staan 25% van de punten op dagelijks werk en 75% op examens. Vorig schooljaar waren er opvallend weinig controletoetsen. Noch de opgaven, noch de verbeterde exemplaren werden voorgelegd. Als taken werden enkel voorbereidingstaken opgegeven. Parallel aan de leerstofbehandeling werden in het eerste examen van het eerste leerjaar voornamelijk uitbreidingsdoelstellingen bevraagd. Zowel in het eerste als in het tweede leerjaar was de moeilijkheidsgraad van de examens beperkt. In het eerste leerjaar was dit het gevolg van het doorschuiven van een deel van de leerstof naar het tweede leerjaar. In het tweede leerjaar lag de oorzaak bij het niet behandelen van de meer complexe boekhoudverrichtingen. Ook kwamen in opeenvolgende examens soms dezelfde leerplandoelstellingen aan bod. In het eerste leerjaar waren de examenvragen nagenoeg dezelfde als die van het voorafgaande schooljaar. In het tweede leerjaar was dit voor een deel van de examenvragen het geval.
- De materiële uitrusting voldoet. De leerlingen van het eerste leerjaar krijgen dit schooljaar les in een lokaal dat uitgerust is met een overheadprojector. Het lokaal, bestemd voor de leerlingen van het tweede leerjaar, is uitgerust met een digitaal bord dat o.a. aangewend wordt voor de projectie van het zogenaamde 'bordboek'. Een computerklas kan gereserveerd worden.
- De lessen verlopen meestal leraargestuurd met het onderwijsleergesprek als dominante werkvorm. De leerlingen werken taakgericht in een doorgaans gemoedelijke sfeer.

3.3 Cultuur- en gedragswetenschappen in de tweede en de derde graad aso Humane wetenschappen

Voldoet

Motivering

- De conclusie is gericht op de vakken cultuur- en gedragswetenschappen in de tweede en de derde graad. Het lerarenteam bouwde een leerplangerichte visie en planning uit die worden geconcretiseerd in het cursusmateriaal en in de evaluatiedocumenten van de leerlingen. De specifieke eindtermen en de leerplandoelstellingen worden dan ook in voldoende mate gerealiseerd. Tekorten voor cultuur- en gedragswetenschappen vallen bijna altijd samen met tekorten voor andere vakken. De tendens om een aantal uitgestelde beslissingen toe te kennen in III,1 verdient kritische reflectie.
- De meeste doelen waarrond de thema's zijn geclusterd, komen op een evenwichtige wijze aan bod. Enkele doelen worden met minder diepgang aangereikt en geëvalueerd. Dit is vooral het geval binnen het vak cultuurwetenschappen voor de thema's i.v.m. kunst in II,2 en in III,2. Toch doorlopen de leerlingen een curriculum waarin begrippen, relaties, denkkaders en structuren tot een coherent geheel van vakspecifieke competenties worden geïntegreerd. Er is daarbij ruim voldoende aandacht voor het maken van toepassingen op actuele vraagstukken, voor het ontwikkelen van kritische zin, voor het leren onderbouwen en formuleren van standpunten en voor het aanleren en inoefenen van communicatieve vaardigheden.
- Ook de doelen in verband met de onderzoekscompetentie krijgen een doordachte invulling. Ze worden geïntegreerd in de beide vakken en ondersteunen en versterken de leerplanrealisatie. Deelcompetenties worden in elk leerjaar getraind aan de hand van beperkte onderzoeken met opgelegde opdrachten. In het laatste jaar is er een vakoverschrijdend eindwerk voor cultuur- en gedragswetenschappen waarin alle deelcompetenties moeten worden toegepast. De opdrachten zijn meestal goed

doordacht en vertaald op het niveau van de leerlingen. De beoogde effecten zijn meestal duidelijk. Er komen verschillende onderzoeksmethoden aan bod en er is aandacht voor zelfevaluatie. De opdrachten zijn nog niet duidelijk opgebouwd aan de hand van een samenhangende graadoverstijgende leerlijn. Niet alle begeleidingsinitiatieven en evaluaties zijn gebaseerd op de deelcompetenties die in de specifieke eindtermen beschreven zijn, waardoor de feedback naar leerlingen soms onvoldoende concreet is. Er wordt nog te weinig onderscheid gemaakt tussen het afbakenen van een onderwerp en het formuleren van een onderzoeksvraag. Mede hierdoor zijn de conclusies veelal een samenvatting van bekomen informatie i.p.v. een antwoord op een onderzoeksvraag.

- Dankzij de keuze voor activerende werkvormen, boeiende oefeningen en doordachte opdrachten, krijgen de leerlingen de kans om grondig met de leerstof aan de slag te gaan. Zoals het leerplan vooropstelt, is er voldoende groepswerk. Het studiemateriaal is goed gestructureerd. Het curriculum krijgt dankzij het organiseren van didactische uitstappen en projecten en het aanbieden van actuele artikelen, websites en beeldmateriaal, een levensecht en eigentijds karakter. Er is samenhang tussen beide vakken en tussen de verschillende leerjaren. Er zijn een aantal hoofdzakelijk praktische afspraken met vakken van de basisvorming, maar deze kunnen nog verder worden uitgediept zodat er meer inhoudelijke leerplangerichte dwarsverbindingen zijn. De interactie tussen leraren en leerlingen toont een aangenaam, spontaan en gedisciplineerd leerklimaat.
- De leraren hebben aandacht voor vormen van preventieve leerbegeleiding, zoals het werken met syntheseschema's en begrippenlijsten of het voorbereiden op toetsen en examens. In samenspraak met de klastitularis speelt het team ook kort op de bal bij het detecteren en remediëren van leerproblemen. Er is specifieke aandacht voor instromers via een instroombundel. De opvolging van de verwerking ervan door de leerlingen verschilt van leraar tot leraar.
- De evaluatiepraktijk is voldoende betrouwbaar en valide. Uit de frequentie van taken en toetsen blijkt dat de beoordeling gebaseerd is op voldoende evaluatiegegevens. De evaluatie is evenwichtig gespreid over alle leerplanonderdelen, met uitzondering van de doelen die minder diepgaand zijn behandeld. De afgesproken verhouding tussen reproductie, inzicht en toepassing wordt in grote lijnen gevolgd, maar vak- of leraarafhankelijk zijn er verschillen. De opdrachten zijn voldoende uitdagend. Er is aandacht voor zelfreflectie bij de examens. De evaluatie van de parallelklassen gebeurt in de meeste gevallen via gezamenlijk opgestelde examens en correctiesleutels.
- Er zijn geen vaklokalen. Wel is er een zeer rijk gevulde bibliotheek met o.m. vakgerelateerde naslagwerken en literatuur. ICT-infrastructuur staat vooral in de openleercentra van de school ter beschikking. De onderwijstijd wordt niet maximaal benut door het ontbreken van aaneengesloten lesuren of blokuren, wat een aantal initiatieven en werkvormen belemmert.
- Een driejarig traject van vakgroepwerking in de school leidde tot het uitwerken van leerlijnen en jaarplannen. Verder zijn er weinig concrete verwachtingen van het beleid naar de vakgroep. Toch zijn de deskundigheid en de betrokkenheid van het team op de kwaliteit van de opleiding hoog. Een gezonde dosis zelfkritisch vermogen en het volgen van voldoende nascholing zorgen voor dynamiek en ontwikkeling.

3.4 Economie in de tweede graad aso Economie en in de derde graad aso Economie-moderne talen en Economie-wiskunde

Voldoet

Motivering

- De leerplandoelstellingen worden voldoende gerealiseerd. De lessen verlopen overwegend leraargestuurd via het gebruik van actieve onderwijsleergesprekken en levendig frontaal doceren. De leraren verhogen het realiteitsgerichte karakter van de lessen via het werken met actuele artikels en de opdrachten voor de

actualiteitsmappen. Het veeleer beperkt aantal bedrijfsbezoeken en de extra activiteiten zijn degelijk voorbereid en gelinkt aan interessante opdrachten. De integratie van ICT voldoet. De boekhoudkundige inzichten worden aangebracht in II,1 en minimaal herhaald in II,2. In functie van de leerstof bedrijfswetenschappen is er voor de leerlingen van de derde graad Economie-moderne talen een relevante uitdieping van boekhoudkundige items in een beperkt aantal complementaire lestijden.

- Binnen een leerlijn is er voldoende aandacht voor begeleid zelfstandig leren. In de tweede graad gaat het zowel om meer afgebakende opdrachten zoals het interview, als om een aantal uitgebreidere onderzoeksprojecten in verband met de minimarkt, internationale handel en economische groei. Hierdoor wordt een voldoende basis gelegd voor het werken aan onderzoekscompetentie. In beide graden is er voldoende aandacht voor het voorbereiden, uitvoeren en evalueren van de onderzoeksopdrachten (SET[2]17). Via een goed opgebouwde leerlijn moeten de leerlingen zich oriënteren op een onderzoeksprobleem door gericht informatie te verzamelen, te ordenen en te bewerken (SET16) en moeten ze rapporteren over de onderzoeksresultaten en conclusies. In de derde graad is het confronteren van de onderzoeksresultaten met andere standpunten (SET18) nog beperkt. Ook presentatie- en coöperatieve vaardigheden komen iets minder aan bod. In een aantal eindproducten is de diepgang van de onderzoeksvragen (SET16) en de mate waarin op basis van de gevonden informatie moet worden doorgedacht en verbanden worden gelegd (SET 18) nog veeleer beperkt.
- In de meeste lessen heerst een aangenaam leerklimaat. De leraren slagen erin de leerlingen taakgericht te laten werken en zij zijn leerling-betrokken. Ze besteden voldoende aandacht aan preventieve leerbegeleiding. Voor instromers zijn er goed begeleide vakantiecursussen en bijwerklessen met toetsen. Er wordt leraargebonden aandacht geschonken aan aspecten van leren leren, met bv. aandacht voor studietips en het leren structureren en schematiseren. Zwak scorende leerlingen worden gericht geremedieerd. De leerlingen worden goed voorbereid op de examens door middel van een ruim aantal kwaliteitsvolle formatieve taken, opdrachten en toetsen. De leraren geven voldoende feedback na de toetsen en examens. Er is echter nog een groeimarge om tijdens de lessen gebruik te maken van verschillende activerende werkvormen, waardoor meer formatieve mogelijkheden worden gecreëerd om te differentiëren en gerichter in te spelen op de leerprocessen.
- De evaluatie is gelijkgericht, representatief voor het geheel van de leerplandoelen en voldoende transparant en eenduidig te begrijpen. Er is aandacht voor zowel reproductieve als toepassings- en inzichtelijke vragen, zodat een goed zicht op de mogelijkheden van de leerlingen kan worden verkregen. Er zijn positieve aanzetten tot procesevaluatie van competenties op basis van de vele (onderzoeks)opdrachten. Sporadisch wordt hierbij ook gebruikgemaakt van zelf- en peerevaluatie. De examens zijn omvangrijk en vooral in de derde graad van een hoog niveau. Gelinkt aan de opgelegde verhouding examens-dagelijks werk (75-25%) worden de talrijke resultaten van de formatieve evaluatie in beide graden onderbenut. Ondanks alle inspanningen van leraren en leerlingen zijn de jaarresultaten, vooral in de derde graad, overwegend zwak.
- De vakgroepwerking voldoet en maakt verticaal o.m. werk van de opmaak van een inhoudelijke leerlijn en voortdurend bijgestuurde leerlijnen op het vlak van begeleid zelfstandig leren, actualiteitsinbreng en boekhouden. De beleidsoptie om collega's parallel te laten werken, stimuleert het overleg en de uitwisseling van kennis en informatie. Het horizontaal vakoverleg en de gezamenlijke uitwerking van planning, lesinhouden, opdrachten en evaluaties zijn voorbeeldig. Leraren en vakgroep stellen de eigen werking af en toe in vraag en stellen verdere groeikansen voorop (bv. op het vlak van activerende opdrachten, de integratie van boekhouden en de onderzoekscompetentie). Er is ook een ruime bereidheid om nascholing te volgen.

[2] SET: specifieke eindterm.

3.5 Engels in de derde graad aso Economie-moderne talen, Latijn-moderne talen, Moderne talen-wiskunde en Moderne talen-wetenschappen

Voldoet

Motivering

- De leerplanrealisatie voor het vak Engels in de studierichtingen met de pool Moderne Talen voldoet en beantwoordt in sterke mate aan de vereisten van een competentiegericht onderwijs. De vakgroep streeft ernaar te vertrekken vanuit overwegend functioneel gerichte taaltaken, waarbij de diverse componenten van taal en taalvaardigheid worden geïntegreerd. De jaarplanning wordt als een dynamisch werkdocument gehanteerd en de evaluatie wordt met efficiëntie gekoppeld aan de eindtermen.
- De poolgedachte Moderne talen vindt voldoende aansluiting bij de specifieke eindtermen. De drie aspecten (taal en communicatie, taal en cultuur en taal als systeem) worden met de nodige diepgang behandeld. De onderzoekscompetentie wordt voldoende procesmatig opgevat via een stappenplan en tussentijdse evaluatiemomenten. Voor het bronnenonderzoek, het rapporteren en presenteren kan de vakgroep terugvallen op vakoverstijgende afspraken (‘de groene gids’). De school hanteert hiervoor een groeilijn vanaf de eerste graad. De voorbereiding op en de effectieve reis naar Engeland vormen een waardevolle aanvulling bij het curriculum. Bovendien wordt de taalkundig-culturele vorming ondersteund binnen de vrije ruimte.
- Er komen voldoende en gevarieerde tekstsoorten aan bod, hoewel naar een aansluiting bij de actualiteit wat minder aandacht uitgaat. De nadruk ligt nogal sterk op literaire teksten. De tekstsoorten zijn voldoende afgestemd op de studierichting. Functionele thema’s en teksten die aansluiten bij de leefwereld en het dagelijks leven van de leerlingen behoren ook minder tot de gemaakte keuzes.
- De prioritaire plaats voor de spreek- en gespreksvaardigheid is soms moeilijk haalbaar omwille van het overwegend hoog leerlingenaantal per klas. De leerlingen krijgen wel voldoende spreekkansen tijdens de lessen en de interactie tussen leraar en leerlingen verloopt voldoende vlot. Spreekbereidheid en spreekdurf worden gestimuleerd en de leraren hebben expliciet aandacht voor een vlot en verzorgd taalgebruik.
- Grammaticale items en woordenschat worden meestal benaderd vanuit een communicatieve context. Het hanteren van leerstrategieën voor grammatica wordt bevorderd door leerlingen te laten reflecteren over hun taalgebruik en door hun leerverantwoordelijkheid deels binnen begeleid zelfstandige opdrachten te plaatsen.
- De vakgroep streeft voldoende ICT-integratie na, maar de openleercentra of de ICT-lokalen zijn niet steeds beschikbaar. Het digitale communicatieplatform van de school wordt vlot aangewend voor remediëring en voor de begeleiding en de opvolging van opdrachten.
- De cijfermatige studieresultaten van de leerlingen liggen niet erg hoog, omdat zij met nogal wat opdrachten worden belast en omdat behoorlijk hoge verwachtingen worden gesteld. Bij tekorten kunnen de leerlingen echter terugvallen op een degelijk gestructureerde organisatie van remediëringsmogelijkheden. Regelmatig, en zeker na een examenperiode, wordt aandacht besteed aan zelfreflectie en bijsturing.
- De horizontale samenwerking binnen de vakgroep en de graad verloopt uitstekend. Regelmatig overleg en een gezamenlijke leerplangerichtheid leverden gelijkgerichte afspraken op. De ontwikkeling van verticale leerlijnen en een graadoverstijgende afstemming van evaluatiecriteria verlopen echter minder gesmeerd.
- De evaluatie is voldoende afgestemd op de uitgangspunten van het leerplan. De leerplancomponenten worden volgens een evenwichtige dosering geëvalueerd. De kwaliteit van de vraagvorm is soms voor verbetering vatbaar: juist/fout-vragen zijn niet erg uitdagend en valide. Vormen van zelf- en peerevaluatie hebben hun weg gevonden naar de klaspraktijk. De leerlingen worden voldoende betrokken bij en medeverantwoordelijk gesteld voor hun leerproces. De geleverde inspanningen voor

de diverse taken en voor de opdrachten rond de onderzoekscompetentie worden cijfermatig echter slechts matig beloond.

3.6 Fysica in de tweede graad aso Economie, Grieks-Latijn, Humane wetenschappen, Latijn en in de derde graad aso Economie-wiskunde, Grieks-wiskunde, Latijn-wetenschappen, Latijn-wiskunde, Moderne talen-wetenschappen, Moderne talen-wiskunde, Sportwetenschappen en Wetenschappen-wiskunde

Voldoet in de tweede graad Economie, Grieks-Latijn, Humane wetenschappen en Latijn en in de derde graad Economie-wiskunde, Grieks-wiskunde, Latijn-wiskunde en Moderne talen-wiskunde

Voldoet niet in de derde graad Latijn-wetenschappen, Moderne talen-wetenschappen, Sportwetenschappen en Wetenschappen-wiskunde

Motivering

- De vaststellingen slaan op de basisvorming van bovenvermelde studierichtingen en bijkomend op het specifiek gedeelte in de studierichtingen met pool wetenschappen.
- De leerplanrealisatie voor de studierichtingen met enkel basisvorming fysica voldoet. De theoretische leerplandoelstellingen worden op een goed niveau gerealiseerd, zij het met enkele tekortkomingen in de tweede graad. Daar komen de doelstellingen en de eindtermen over de illustratie van het deeltjesmodel, faseovergangen, warmte en energie te oppervlakkig aan bod. Zowel in de tweede als in de derde graad is er te weinig aandacht voor het uitvoeren van leerlingenpractica. Met uitzondering van II,2 wordt zelden het aantal leerlingenpractica uitgevoerd zoals aangegeven in de leerplannen[3]. De verslagen van de uitgevoerde practica zijn van wisselende kwaliteit. De gebrekkige realisatie van de eindtermen over onderzoekend leren/leren onderzoeken via leerlingenactiviteiten wordt gedeeltelijk gecompenseerd door de experimentele aanpak in de lessen. Tijdens de doorlichtingsweek werd bovendien een aanvang gemaakt met het organiseren en plannen van extra leerlingenproeven.
- In de studierichtingen met de pool wetenschappen maakt het vak fysica zowel deel uit van de basisvorming als van de specifieke vorming. De theoretische leerplandoelstellingen worden er met voldoende diepgang gerealiseerd. De realisatie van de eindtermen over onderzoekend leren/leren onderzoeken voldoet er echter niet. De experimentele aanpak bij het klassikaal aanbrengen van de leerinhouden draagt weliswaar bij tot het onderzoekend leren, maar er zijn te weinig leerlingenactiviteiten waarmee de eindtermen rond leren onderzoeken kunnen gerealiseerd worden. Zo wordt zowel in het eerste als in het tweede leerjaar slechts de helft van het aantal opgelegde leerlingenpractica[4] uitgevoerd. Ondanks duidelijke afspraken binnen de vakgroep, is nog weinig te merken van een leerlijn die de onderzoeksvaardigheden bij de leerlingen geleidelijk opbouwt. De practicumverslagen zijn vaak niet kwaliteitsvol. Aan het geïntegreerd realiseren van de specifieke eindtermen over onderzoekscompetentie[5] leveren de vakken aardrijkskunde, biologie, chemie en fysica bijdragen. Voor fysica voeren de leerlingen in III,2 hiervoor een practicumopdracht uit. Het experimentele aspect ervan wordt behoorlijk uitgewerkt (eindterm 30) en er is een vorm van rapportering (eindterm 31), maar er is nog weinig diepgang bij de informatieverwerving (eindterm 29). De opdracht wordt bovendien sterk aangestuurd,

[3] Leerplan 2006-055 p.14 en leerplan 2006-057 p.13 en p.20.
[4] Leerplan 2006-58 p.15 en p. 26.
[5] Eindterm 29: aan de hand van diverse methoden, waaronder geautomatiseerde, informatie verwerven en verwerken: verbaal, grafisch, in tabelvorm en wiskundig.
Eindterm 30: over een eenvoudig natuurwetenschappelijk probleem een opdracht plannen, uitvoeren en evalueren.
Eindterm 31: over onderzoeksresultaten en methode reflecteren en erover rapporteren.

waardoor voor het formuleren van onderzoeksvragen slechts beperkte mogelijkheden open blijven.

- Een aantal factoren ligt aan de basis van de tekorten in de leerplanrealisatie. De vakgroep kende de voorbije jaren een aantal opdrachtenwissels, waardoor de opbouw van expertise moeilijker verloopt. Voor de leerplanrealisatie wordt veeleer het leerboek dan wel het leerplan als leidraad gehanteerd. Hierdoor komen niet alle doelstellingen evenwichtig aan bod en is er met name te weinig aandacht voor vaardigheden en attitudes. In II,1 wordt te veel lestijd besteed aan meetnauwkeurigheid en beduidende cijfers. In de studierichtingen met één lestijd fysica per week komt de onderwijstijd soms in het gedrang door extramurale activiteiten buiten het vak. Het uitvoeren van leerlingenpractica wordt in sommige grote lesgroepen bemoeilijkt, mede omwille van de soms te beperkte ruimte.
- De tekorten in de leerplanrealisatie weerspiegelen zich ook in de leerlingenevaluatie, die nog onvoldoende vertrekt vanuit de leerplandoelstellingen. De toets- en examenvragen zijn voldoende representatief voor de aangeboden leerinhouden, maar de vraagstelling en de puntenverdeling houden niet altijd rekening met hun relatieve belang. Practicumverslagen worden niet altijd geëvalueerd of worden beoordeeld volgens weinig transparante, leraargebonden criteria. Tot nog toe werd de opdracht rond onderzoekscompetentie hoofdzakelijk geëvalueerd op basis van het verslag, maar vanaf dit schooljaar wil de vakgroep ook procesmatige aspecten in rekening brengen. De vraagstelling van de examens is meestal gevarieerd en taal en lay-out zijn helder en verzorgd. In de tweede graad worden inspanningen geleverd om de vragen te koppelen aan maatschappelijke en technische contexten, waardoor het probleemoplossend vermogen van de leerlingen er meer wordt aangesproken. In de derde graad bestaan de opgaven eenzijdiger uit klassieke vraagstukken.
- De leerlingenresultaten voldoen globaal. Bij de evaluatie wordt weinig gedifferentieerd tussen de studierichtingen met hetzelfde leerplan voor fysica, maar met een verschillend aantal lestijden wiskunde. Dit kan een verklaring zijn voor de lagere scores van de leerlingen uit de studierichtingen Economie en Humane wetenschappen.
- De infrastructuur en de leermiddelen beantwoorden aan de materiële vereisten van de leerplannen. Er zijn ook ruime multimediale voorzieningen. Het beschikbare materiaal wordt efficiënt ingezet om de concepten en leerinhouden te visualiseren. Bij het verwerken van meetgegevens worden de ICT-vaardigheden van de leerlingen aangescherpt.
- De vakleraren zetten zich in om de lessen boeiend te maken en de leerlingen te motiveren voor het vak. De overwegend leraargestuurde aanpak leidt echter niet altijd tot de gewenste betrokkenheid en actieve medewerking van de leerlingen. Hoewel niet expliciet wordt gewerkt in het kader van de vakoverschrijdende eindtermen leren leren, zijn er in alle leerjaren initiatieven rond leerbegeleiding. Ook het studiemateriaal en de goed gestructureerde lessen dragen hiertoe bij. De leerlingen worden degelijk voorbereid op toetsen en examens en krijgen uitgebreide feedback over hun prestaties. Voor leerlingen die wensen deel te nemen aan de toelatingsproef arts/tandarts of aan de fysica-olympiade is in begeleiding voorzien. De ondersteuning bij specifieke vak- of leerproblemen sluit aan bij de leerbegeleiding op schoolniveau. Over studieresultaten en remediëringsacties wordt gecommuniceerd via rapporten en oudercontacten.
- De vakgroepleden volgen geregeld nascholing en in functie van de noden worden de nascholingservaringen doorgegeven. Er is veel informeel overleg en een collegiale sfeer waarbinnen ook nieuwe leraren zich snel thuis voelen. De formele vakgroepwerking resulteert hoofdzakelijk in horizontaal overleg met betrekking tot de jaarplanning, de leermiddelen en het gelijkgericht opstellen van examens. Over de graden heen werden zinvolle initiatieven genomen om leerlijnen rond vakconcepten en practica uit te werken. Er werden echter geen afspraken voor de implementatie en opvolging gemaakt, zodat de invulling voorlopig leraargebonden blijft. De vakgroep functioneert nog niet optimaal als reflectiegroep voor thematisch overleg, zoals leerplanstudie, werkvormen of evaluatie. De recente aanzetten tot collegiale visitatie en evaluatie door leerlingen kunnen hiertoe een waardevolle bijdrage leveren.

3.7 Latijn in de eerste graad in de basisopties Grieks-Latijn en Latijn, Grieks in de tweede graad aso Grieks-Latijn, in de derde graad aso Grieks-Latijn, Grieks-wetenschappen, Grieks-wiskunde en Latijn in de derde graad aso Grieks-Latijn, Latijn-moderne talen, Latijn-wetenschappen en Latijn-wiskunde

Voldoet

Motivering

- De leerplanrealisatie voldoet globaal in de drie graden. In de eerste graad heeft de vakgroep zich grondig voorbereid op het nieuwe leerplan, maar men durft nog onvoldoende de oude manier van werken loslaten. In de tweede graad wordt de omslag van grammaticale taalverwerving naar een lectuurgerichte aanpak goed gerealiseerd. In de derde graad is de invulling van de leerinhouden degelijk, maar er is nood aan meer overleg en horizontale samenwerking. De specifieke eindtermen m.b.t. onderzoekscompetentie worden evenwel met weinig diepgang gerealiseerd.
- In de eerste graad Latijn heeft de invoering van het nieuwe leerplan[6] geleid tot een vernieuwde aanpak. Tot vorig schooljaar worden in I,1, en ook nu nog in I,2, in de taalverwerving leerinhouden buiten zins- en tekstverband aangebracht, ingeoefend en getoetst. Nu worden in I,1 grammaticale items meer geïntegreerd en in functie van lectuur geoefend, maar nieuwe leerstof wordt nog vaak zeer theoretisch aangepakt. Bovendien heerst de vrees dat in het nieuwe concept de grammaticale kennis onvoldoende zal worden vastgezet en grijpt men terug naar oefenmateriaal uit handboeken bestemd voor de realisatie van het vorige leerplan. Door deze extra oefeningen dreigt evenwel leerstofachterstand te ontstaan. Voor vocabularium is er goede aandacht voor woordverwantschap en het voortleven ervan in moderne talen, maar het toetsen gebeurt buiten context. Lectuur krijgt een centralere plaats. M.b.t. de lectuurmethode geeft de vakgroep aan om in de drie graden het lineaire lezen af te wisselen met grammaticale analyse. Deze methode is evenwel niet in de vakgroepwerking geëxpliciteerd, wordt niet gelijkgericht gehanteerd en evenmin aan de leerlingen aangeleerd. Er is ruime aandacht voor cultuur, zowel tijdens de lessen als bij excursies.
- In de tweede graad Grieks overheerst in II,1 het verwerken van grammatica. De leerinhouden worden op een goed niveau verwerkt, al gelden hier ook de bemerkingen over het grotendeels geïsoleerd behandelen en inoefenen van grammaticale items. Ondanks de ruime lesbesteding aan grammatica wordt ook een voldoende hoeveelheid lectuur behandeld. Er is zeer goede aandacht voor cultuur, ook voor aspecten uit de beeldende kunst. In II,2 wordt grammatica binnen lectuur gerepeteerd en verwerkt. Tijdens het klassikaal lezen wordt heel wat van de probleemanalyse door de leraar zelf ingevuld. Het leesproces verloopt zeer vertaalgericht. Het meermaals hernemen van de vertaling drukt het leestempo evenwel aanzienlijk, betrekt de leerlingen minder bij de brontekst en doet het tekstbegrip voornamelijk via het Nederlands tot stand komen. De teksten worden veeleer traditioneel ingeleid; de bespreking is wel degelijk met aandacht voor tekststructuur en stilistiek. Wel ontstaat door de tekstkeuze in een aantal gevallen overlapping met het filosofische leerplanaspect van de derde graad.
- In de derde graad worden de verschillende leerplanaspecten goed gespreid over beide leerjaren. Voor Latijn is evenwel meer horizontaal overleg nodig over tekstkeuze, lesmateriaal en evaluatie. Er zijn een aantal overlappingen in inleidingen en historische overzichten. In III,2 is de tekstkeuze voor het historiografische aspect niet volledig geschiedkundig of worden door een onevenwichtige planning zeer weinig historiografische en filosofische teksten gelezen. Voor Grieks is de leerplanrealisatie evenwichtiger, zij het dat het lyrische aspect iets uitgebreider kan worden behandeld. Voor beide vakken verwerken de leerlingen een aantal tekstfragmenten zelfstandig. De gelezen teksten worden – mede door de keuze voor de leerboeken – zeer degelijk

[6] D/2011/7841/001

ingeleid, besproken en geplaatst in de receptiegeschiedenis. Het eigen uitgewerkte documentatiemateriaal is gevarieerd. Op deze manier worden de culturele aspecten binnen de specifieke eindtermen binnen beide polen met goede diepgang gerealiseerd en krijgen de leerlingen een breed aanbod.

- Er zijn voor beide vakken opdrachten voor het bereiken van de specifieke eindtermen m.b.t. onderzoekscompetentie. Deze opdrachten zijn evenwel nog niet volledig gericht op het onderzoeken, omdat het onderzoeksmateriaal in de opdracht te veel door de leraar wordt afgebakend en de uitvoering meestal beperkt blijft tot een compilatie en samenvatting. Ook de lay-out van de werken beantwoordt onvoldoende aan de door de school uitgewerkte richtlijnen. De evaluatie is uitsluitend productgericht en bevat geen procesmatige gegevens.
- Inzake leerbegeleiding is er in de drie graden veel zorg voor de leerlingen. In het opgesplitste uur Latijn in I,1 wordt in halve klasgroepen gewerkt aan extra uitleg en oefeningen. Verder staan de leraren op vrijwillige basis ter beschikking voor inhaallessen. In alle leerjaren werken leerlingen zelfstandig aan oefeningen of lectuur. De bewaking van het tempo is hierbij wel een aandachtspunt. Toch verloopt het normale lesproces overwegend leraargestuurd. Bij het aanbrengen van nieuwe leerstof en tijdens het lezen vullen de leraren heel wat analyse en probleemoplossing zelf in. De leerlingen noteren vertalingen en realia bij inleidingen of overzichten. Op deze manier nemen ze slechts op een receptieve manier deel aan het leerproces en worden ze onvoldoende uitgedaagd.
- De evaluatie gebeurt veeleer traditioneel. In de eerste graad en in II,1 zijn er zeer frequente toetsen over grammatica en vocabularium, die veel lestijd in beslag nemen en uitsluitend kennisgericht zijn. De grote toetsen zijn meer toepassingsgericht, maar lectuur en cultuur komen daarin onvoldoende aan bod. De examens zijn opgedeeld in een basis- en uitbreidingsgedeelte. In dat laatste wordt geregeld ten onrechte gepeild naar actieve kennis van morfologie, buiten zins- en betekenisverband. In II,2 wordt grammatica goed geïntegreerd in de bevraging lectuur. In de derde graad zijn er weinig toetsen, maar zowel in toetsen als in examens is er een gevarieerde bevraging van vertaling, tekstinhoud, stilistiek en bespreking, die evenwel hoofdzakelijk beperkt blijft tot reproductie. Kansen voor transfer van kennis en vaardigheden worden nog onvoldoende benut. In alle graden zijn er examens over niet behandelde tekst, waar zowel naar vertaling als tekstbegrip wordt gepeild. Dergelijke proeven komen evenwel nog te weinig frequent en nog niet systematisch voor in het leerproces van de leerlingen.
- De leerlingenresultaten zijn uiteenlopend. Vooral in de eerste graad zijn er geregeld onvoldoendes. Leerlingen met een jaarvoldoende, maar met een onvoldoende bij het derde trimester krijgen een advies voor een studierichting zonder Latijn en/of Grieks. In de tweede en derde graad zijn er nagenoeg geen onvoldoendes. Indien dat wel het geval is, is dat volgens de leraren meestal te wijten aan het onvoldoende studeren.

3.8 Lichamelijke opvoeding in de A- en B-stroom van de eerste graad

Voldoet

Motivering

- De meeste bewegingsgebonden leerplandoelen i.v.m. het ontwikkelen van motorische competentie en van een gezonde en veilige levensstijl worden in voldoende mate gerealiseerd. De aandacht voor een aantal leerplandoelen i.v.m. gymnastiek[7] en verdedigingssporten[8] is beperkt. De leerplandoelen i.v.m. zwemmen worden te uitgebreid behandeld. De leerplandoelen i.v.m. reflecteren over bewegen[9] krijgen een impliciete invulling.

[7] Eindtermen/ontwikkelingsdoelen 10, 12 en 13.

[8] Eindterm/ontwikkelingsdoel 23.

[9] Eindtermen/ontwikkelingsdoelen 5 en 6.

- Het graadoverstijgende basisjaarplan bevat enkel leerlijnen en evaluatieafspraken voor de bewegingsdisciplines zwemmen, gymnastiek, basketbal en atletiek. Dit waarborgt de realisatie van de overeenstemmende leerplandoelen en de horizontale en verticale samenhang. Ook het gebruik van gezamenlijke planningsdocumenten draagt bij tot de horizontale samenhang.
- De persoonsgebonden leerplandoelen i.v.m. het ontwikkelen van het zelfconcept en het sociaal functioneren[10] krijgen te weinig expliciete aandacht. Dat blijkt o.m. uit de overwegend bewegingsgerelateerde instructie en het ontbreken van leerlijnen en evaluatiecriteria hiervoor. De attitudegebonden leerplandoelen[11] (vakattitudes) zijn onvoldoende concreet uitgewerkt.
- De vakgroep zorgt voor een gevarieerd extracurriculair sport- en bewegingsaanbod. De school beschikt over een organisatie die buitenschoolse sport aanbiedt. Deze initiatieven dragen bij tot een verdieping en verruiming van het curriculum en het creëren van een sport- en bewegingscultuur. Daarnaast bestaat er een goede samenwerking met de stedelijke sportdienst en met omliggende sportclubs.
- De lessen verlopen in een taakgericht en veilig (fysiek en socio-emotioneel) leerklimaat. Leraren en leerlingen onderhouden goede contacten. De school werkt in het eerste jaar met gemengde en in het tweede jaar met geslachtsgescheiden lesgroepen. Deze aanpak is het resultaat van een schoolintern ontwikkelingsproces. Het is evenwel niet duidelijk in welke mate deze optie het leer- en ontwikkelingsproces van jongens en meisjes ondersteunt.
- De leraren geven een individuele invulling aan de leerlingenbegeleiding. Voor fysiek zwakke én sterke leerlingen bestaan geen vakafspraken i.v.m. differentiëring, remediëring en evaluatie. ICT wordt nauwelijks in het leerproces geïntegreerd. In het kader van talenbeleid wordt gewaakt over een verzorgde taal.
- De leerlingenevaluatie is beperkt valide doordat de persoonsdoelen en de vakattitudes onvoldoende gewaardeerd worden. Voor de bewegingsgebonden leerplandoelen gerelateerd aan het basisjaarplan bestaan gezamenlijke afspraken i.v.m. de evaluatie-inhouden, de observatiepunten en de evaluatiecriteria. De evaluatie van de overige bewegingsgebonden leerplandoelen krijgt een leraargebonden invulling. Het vakrapport dat digitaal raadpleegbaar is door ouders en leerlingen geeft informatie over de behandelde leerinhouden en de sportattitude.
- De vakgroepwerking is zowel graadgebonden als graadoverstijgend georganiseerd. Zij is gebaseerd op betrokkenheid en vakinhoudelijke deskundigheid en wordt aangestuurd door een overkoepelende en een graadgebonden vakcoördinator. Het verticaal vakoverleg resulteert in formele organisatie- en evaluatieafspraken. Het graadgebonden overleg is veeleer informeel en handelt voornamelijk over organisatorische onderwerpen.
- De school beschikt over voldoende en doorgaans goed uitgeruste in- en outdoorsportinfrastructuur. De samenwerking met de stedelijke sportdienst en het campusoverleg met de hogeschool waarborgen een optimale benutting ervan. In het kader van een kwaliteitsvolle leerplanrealisatie en veiligheidspreventie zijn er evenwel een aantal renovatie- en/of onderhoudswerken vereist. In de ‘Spiegelzaal’ zijn delen van de vloer versleten, de zuilen niet vrij van uitstekende voorwerpen en delen van de muren beschadigd. In de zaal ‘Ark’ is de verlichting ontoereikend. De akoestiek in zaal ‘Stella Maris’ is ondermaats. De school heeft concrete plannen om in de nabije toekomst de ‘Spiegelzaal’ en ‘Stella Maris’ te renoveren.
- De school stelt voldoende leermiddelen ter beschikking, maar in enkele zalen (o.a. Spiegelzaal en turnput) is een aantal toestellen (o.m. landingsmatten, banken, …) aan onderhoud of vervanging toe.

[10] Eindtermen/ontwikkelingsdoelen 31 en 33.

[11] Eindtermen/ontwikkelingsdoelen 22, 30, 34 en 35.

3.9 Lichamelijke opvoeding en sport in de derde graad aso Sportwetenschappen

Voldoet niet

Motivering

- Een aantal leerplandoelen wordt niet gerealiseerd. Op het ogenblik van de doorlichting beschikt de studierichting Sportwetenschappen echter niet over specifieke eindtermen (SET) en een overeenstemmend leerplan. De school hanteert de SET van de pool Sport en het leerplan van Wetenschappen-sport[12]. Dit gegeven en de vastgestelde ontwikkelingsdynamiek in de school zijn de argumenten om de onvoldoende leerplanrealisatie niet te sanctioneren met een beperkt gunstig advies.
- Een groot aantal bewegingsgebonden eindtermen (ET), SET en leerplandoelen i.v.m. het ontwikkelen van motorische competentie en een gezonde en veilige levensstijl worden in voldoende mate gerealiseerd. Voor de aangeboden sportdisciplines bestaan leerlijnen, maar niet voor alle bewegingsdoelen. De leerplandoelen i.v.m. zelfstandig werken[13], reflecteren over bewegen[14], reanimatie en EHBO[15] en blessurepreventie, voeding en middelengebruik[16] krijgen een impliciete invulling. De attitudegebonden leerplandoelen[17] zijn te weinig concreet uitgewerkt.
- Het keuze-uur wordt door de school in hoofdzaak ingevuld als uitbreiding van sportdisciplinegebonden leerinhouden (doel- en terugslagspelen). Het wordt niet gebruikt als verdieping van bovengenoemde leerplandoelen of als middel tot leren overleggen en kiezen[18].
- De persoonsgebonden leerplandoelen i.v.m. het ontwikkelen van zelfconcept en sociaal functioneren[19] krijgen geen volwaardige invulling. Leerlijnen en evaluatiecriteria hiervoor ontbreken. De instructie is voornamelijk bewegingsgerelateerd en de werkvormen zijn overwegend leraargestuurd.
- De leerplandoelen i.v.m. de component ‘samenleving’[20] worden onvoldoende gerealiseerd.
- Vanaf dit schooljaar wordt gewerkt aan de leerplandoelen i.v.m. onderzoekscompetentie[21] zodat de leerlingenrealisaties op dat vlak niet beoordeeld kunnen worden. Uit gesprekken en documenten blijkt dat de onderzoeksvraag hoofdzakelijk door de vakgroep wordt vastgelegd. Dit is niet in overeenstemming met de geest van de onderwijsdoelen i.v.m. onderzoekscompetentie.
- De documentatiemap/sportmap wordt onvoldoende aangestuurd. De vakgroep laat hier kansen liggen die kunnen bijdragen tot zelfstandig, reflecterend en onderzoekend leren en tot het integreren van ICT in het leerproces.
- Het naschoolse bewegings- en sportaanbod en de meerdaagse extramurale sportactiviteiten (o.a. natuursporten, verdedigingsport en ski) verbreden en verdiepen het curriculum. Deze waardevolle initiatieven worden echter te weinig aangewend om niet-sporttakgebonden leerplandoelen te realiseren.
- Het prestatieniveau van een groot aantal leerlingen is voor de meeste sportdisciplines behoorlijk. Nochtans bestaat er leerjaargebonden een aanzienlijk aantal tekorten voor atletiek en gymnastiek. Voor gymnastiek en zwemmen wordt voorzien in structurele remediëring; de overige sportdisciplines worden leraargebonden geremedieerd.

---

[12] Leerplan D/2006/0279/027.
[13] Eindtermen 3, 4, 5, 6.
[14] Eindtermen 7 en 8; specifieke eindterm 8.
[15] Eindtermen 17 en 18.
[16] Specifieke eindterm 11.
[17] Eindtermen 14, 15, 21 en 22.
[18] Eindterm 24.
[19] Eindtermen 23, 24 en 25; specifieke eindterm 13.
[20] Specifieke eindtermen 17 en 18.
[21] Specifieke eindtermen 19, 20 en 21.

- De lessen verlopen in een taakgericht en veilig (fysiek en emotioneel) leerklimaat. Er is een goed contact tussen leraren en leerlingen.
- De leraren hanteren voornamelijk leraargestuurde werkvormen. Er zijn aanzetten om ICT te integreren in het leerproces. In verband met talenbeleid bestaan geen vakafspraken.
- De validiteit van de evaluatiepraktijk is zwak. Een groot aantal doelen wordt niet geëvalueerd. Er bestaat een beperkt aantal gezamenlijke evaluatieafspraken. Behalve voor de kwantitatieve evaluatiecriteria bepaalt elke leraar afzonderlijk de evaluatie-inhouden, de observatiepunten en de evaluatiecriteria. Het vakrapport dat digitaal raadpleegbaar is door ouders en leerlingen, geeft informatie over de behandelde leerinhouden en de sportattitude.
- De vakgroepwerking die aangestuurd wordt door een overkoepelende en een graadgebonden coördinator, is gebaseerd op betrokkenheid en vakinhoudelijke deskundigheid. Specifieke afspraken i.v.m. de studierichting worden formeel vastgelegd in het overkoepelend overleg.
- Behalve voor atletiek voldoet de sportinfrastructuur. De leerlingen maken geen gebruik van een atletiekpiste met de nodige belijning, spring- en werpaccommodatie. Het verslag over het vak lichamelijke opvoeding in de eerst graad A- en B-stroom (zie rubriek 3.8) behandelt uitvoerig de staat van de sportinfrastructuur en de leermiddelen.
- In haar interne en externe communicatie hanteert de school niet de officiële benaming voor deze studierichting (zie SO 64).

3.10 Nederlands in de A-stroom van de eerste graad

Voldoet

Motivering

- De leerplanrealisatie voor Nederlands in de A-stroom van de eerste graad voldoet. De vakgroep werkt goed samen en het beleid voorziet de nodige ruimte voor overleg. De hernieuwde eindtermen Nederlands en het nieuwe leerplan (D/2010/7841/016) vormden echter nog onvoldoende onderwerp van bespreking. Voor de behandeling van de taalbeschouwende aspecten worden goede afspraken gemaakt en is de werking gelijkgericht. Dit blijkt uit de gezamenlijke jaarplanning en uit de evaluatie. Voor de aanpak en evaluatie van de taalvaardigheden zijn er echter nog weinig gelijkgerichte en bindende afspraken. Dit resulteert in een veeleer leraargebonden omgang met en realisatie van de vaardigheden.
- Hoewel de onderwijspraktijk redelijk vaardigheidsgericht wordt opgevat en ingevuld, is er onvoldoende gestructureerde gerichtheid op de taalvaardigheden. Hierdoor wordt de ontwikkeling van de taalvaardigheden over het algemeen niet als de eerste en belangrijkste leerplancomponent naar voor geschoven. De vakgroep vertoont echter voldoende dynamiek om de nodige bijsturingen aan te brengen. Reeds tijdens de doorlichtingsfase werd intens onderling overleg gepleegd en werden strategieën voor verbeteringen besproken.
- Spelling en spraakkunst worden systematisch en planmatig behandeld, maar niet voldoende vanuit een behoefte of een noodzaak, vastgesteld vanuit het eigen taalgebruik van de leerlingen. Zo wordt er zelden vertrokken van een foutenanalyse of gereflecteerd over de taaluitingen van de leerlingen. Een inductieve werkmethode of een benadering vertrekkend vanuit een analyse van de opbouw van de Nederlandse taal op het vlak van spelling, klanken, betekenissen, woordenschat en grammatica worden veeleer occasioneel gehanteerd.
- Het functionele aspect van de taal en het taalgebruik wordt soms te weinig op de voorgrond geplaatst. Het jaarprogramma, dat vooral op taalbeschouwende elementen focust, en het gehanteerde leermateriaal laten weinig ruimte om meer functioneel en actualiteitsgericht materiaal toe te voegen aan het curriculum. Leerdoelen vertrekkend vanuit vragen als ‘in welke omstandigheden gaan leerlingen met taal om?’, ‘wanneer

hebben zij taal in hun dagelijks leven nodig?' of 'welk taalregister heb je in welke omstandigheden nodig?' boeten hierdoor aan belang in. De visie op het vak Nederlands als een kern- en steunvak en het leren in taal over taal, met de nadruk op de communicatieve functie van taal, is nog in ontwikkeling.

- De vaardigheden rond begrijpend en zakelijk lezen worden in voldoende mate behandeld. Ook de benadering van de schrijfvaardigheid evolueert in een goede richting. Naar luister- en spreekvaardigheid gaat over het algemeen slechts beperkte aandacht uit of ze krijgen een veeleer leraargebonden invulling. Voor deze items werden nog te weinig gelijkgerichte en gestroomlijnde afspraken voor de aanpak en de opbouw uitgetekend. Ook ontbreken gelijkgerichte evaluatiecriteria en een opbouwende lijn wat betreft de complexiteit van de opdracht.
- De vakgroep is nog niet voldoende vertrouwd met de didactische aanpak om de integratie van taalbeschouwing en taalvaardigheden na te streven. Ook een koppeling van de kijk- aan de luistervaardigheid of een integratie van de diverse taalvaardigheden zijn veeleer zeldzaam. Nochtans kan een geïntegreerd aanbod de leerlingen taalvaardiger maken en bijdragen tot de ontwikkeling van de totale persoonlijkheid van de leerling.
- De literaire component komt voldoende aan bod. De nadruk ligt op het genietend lezen en de creatieve verwerking van de opgedane leeservaringen. Voor de klasgroepen met de (basis)optie Latijn ligt de leesdruk door het behoorlijk aantal te lezen boeken echter behoorlijk hoog. De leesbiografie en het leesportfolio, en het mogelijk aanwenden van beide voor het uitzetten van een leerlijn, worden nog niet benut.
- De leraren trachten een aangename leer- en werksfeer te creëren. De leerlingen worden voldoende betrokken bij het lesgebeuren. Bijna alle klaslokalen zijn uitgerust met een digitaal bord dat geleidelijk wordt ingezet om taal en tekst te ondersteunen en te visualiseren. De opstelling van de klaslokalen leent zich minder om taalactiverend en communicatief te werken. De integratie van ICT-vaardigheden, zoals het leerplan voor de taalvaardigheden aanbeveelt (zie D/2010/7841/016, blz. 65-67), wordt veeleer beperkt gekoppeld aan het curriculum.
- De vakgroep levert inspanningen om aan te sluiten bij de eindtermen Nederlands van het lager onderwijs. Tevens stroomt informatie door over de beginsituatie van de nieuwe leerlingen. De talige beginsituatie van de leerlingen wordt echter nog niet in kaart gebracht.
- Leerstrategieën voor taalopdrachten komen regelmatig aan bod. Het hanteren van werkmethodes voor het uitvoeren van taaltaken vindt geleidelijk ingang, maar het doelgericht reflecteren over het eigen taalgebruik ontbreekt vaak. De leerlingen leren om te gaan met taalsteun in de vorm van schrijf- en spreekkaders, schema's en mindmaps.
- Met geattesteerde taal- en leermoeilijkheden wordt voldoende rekening gehouden en gepaste compenserende en dispenserende maatregelen worden aangewend. Bij aanvang van elk volgend trimester kunnen de leerlingen reflecteren over hun resultaat op de verschillende onderdelen van het examen; deze zelfevaluatie is hoofdzakelijk gericht op een oordeel over inzet en studiehouding. De aandacht voor taalzwakkere leerlingen verloopt echter nog te weinig doel- en resultaatgericht en is tevens te zelden gericht op een verbetering van de beheersing van de taalvaardigheden.
- Aandacht voor differentiatie is op een aantal terreinen terug te vinden. De klassen zonder de optie Latijn hebben een uitbreiding van het lescurriculum Nederlands met twee lestijden in het eerste leerjaar, zodat het programma op een rustiger tempo kan afgewerkt worden. Verder draagt een 'gesplitst' lesuur bij tot een meer geïndividualiseerde benadering. Binnen het gedeelte 'extra' bij de examens wordt de complexiteit van de vraagstelling verhoogd; deze evaluatievorm heeft echter veeleer de bedoeling leerlingen met een betere grammaticale beheersing in kaart te brengen. Differentiatie tussen de klassen met en deze zonder de optie Latijn en binnenklasdifferentiatie worden dan weer veeleer zelden gehanteerd. Nochtans worden

stilaan werkvormen geïntroduceerd rond begeleid zelfstandig leren, die de mogelijkheden tot het doorlopen van individuele leerwegen vergroten.

- De evaluatiepraktijk is nog onvoldoende gericht op het procesmatig karakter van taalverwerving. Taalbeheersing wordt nog te weinig gezien als een groeiproces dat je als leraar kan begeleiden en in kaart kan brengen. De evaluatiepraktijk is tevens onvoldoende afgestemd op de leerplanvisie. De evaluatie van taalbeschouwende elementen overheerst op deze van de taalvaardigheden, zowel in frequentie als in puntengewicht. Hierdoor komt de validiteit van de evaluatie in het gedrang.
- Voor de evaluatie van de spreekvaardigheid en in mindere mate voor de schrijf- en de luistervaardigheid worden geen gelijkgerichte evaluatiecriteria gehanteerd. Daarnaast ontbreken een strategie en verticale leerlijnen voor de taalvaardigheden, zowel binnen de graad als graadoverstijgend. Vakgebonden attitudes, die in het nieuwe leerplan een sterkere klemtoon krijgen, worden veeleer informeel opgenomen en beoordeeld.

3.11 Secretariaat in de derde graad tso Secretariaat-talen

Voldoet

Motivering

- De leerplandoelstellingen worden grotendeels gerealiseerd. Wel gebeurt dit nog te weinig in overeenstemming met de leerplanvisie.
- Zo worden de ondersteunende ICT-doelstellingen nog niet geïntegreerd met de administratieve en de zakelijk-communicatieve doelstellingen. Volgens de vakgroep is de ICT-kennis uit de tweede graad bij heel wat leerlingen vervaagd, wat het noodzakelijk maakt deze kennis volledig op te frissen. De oorzaak ligt bij de consecutieve aanbreng van de softwarepakketten in de tweede graad. Dit schooljaar zijn er afspraken gemaakt met de collega's van de tweede graad om de inhouden niet langer consecutief maar parallel doorheen het schooljaar te behandelen, waardoor het geschetste probleem zich niet langer stelt en een geïntegreerde behandeling in de toekomst mogelijk wordt.
- De ondersteunende ICT-doelstellingen worden diepgaand behandeld. Maar dit vergt zoveel tijd dat daardoor de administratieve en zakelijk-communicatieve doelstellingen enigszins in de verdrukking komen. De opbouw van het eigen cursusmateriaal spoort onvoldoende met de clusterstructuur van het leerplan. Bovendien is er niet steeds aandacht voor de competentiegerichte leerplandoelstellingen. Kortom, de vakgroep heeft nog niet de juiste balans gevonden tussen de ondersteunende ICT-doelstellingen, de kennisdoelstellingen en de competentiegerichte doelstellingen van administratieve en zakelijk-communicatieve aard.
- In beide leerjaren krijgen de leerlingen motiverende en betekenisvolle praktijkopdrachten opgegeven. Zo is er het interview met een office assistant en de organisatie van een onthaaldag voor oud-leerlingen in het eerste leerjaar. In het tweede leerjaar krijgen de leerlingen de gelegenheid gedurende een week stage te lopen.
- Er worden geen examens afgenomen. Naar eigen zeggen opteert de vakgroep voor een systeem van permanente evaluatie. In feite gaat het om gespreide evaluatie, waarbij het evaluatieresultaat in hoofdzaak steunt op taken en toetsen. Het aantal taken en toetsen volstaat. Parallel aan het lesverloop gaat bij de evaluatie veel meer aandacht uit naar ICT- dan naar administratieve en zakelijk-communicatieve doelstellingen. Competentiegerichte vaardigheden zoals onthaalvaardigheden, klassementsvaardigheden en het ondersteunen van vergaderingen worden niet geëvalueerd. Hierdoor is de evaluatie te weinig valide. Wel worden driemaal per jaar algemene attitudes beoordeeld, die voor 20% verrekend worden in het eindresultaat.
- De doelstellingen van de stage zijn te weinig geëxpliciteerd. Door het ontbreken van uitgeschreven minimale verwachtingen bestaat het risico dat de stage een te weinig gevarieerd verloop kent. Enkel op de evaluatiebladen die de mentor op het einde van

de stage invult, wordt een overzicht van mogelijke stageactiviteiten aangetroffen. De opbouw van het stageschrift zet niet aan tot uitgebreide verslaggeving, waardoor het te weinig ondersteunend is voor de opdracht die de leerlingen voor het vak secretariaat krijgen in het kader van de geïntegreerde proef. Positief is wel dat in het stageschrift ruimte voorzien is voor persoonlijke ervaringen. De stageregelgeving[22] wordt niet steeds in voldoende mate opgevolgd. Er is in de stageovereenkomst geen verwijzing naar de bijlagen opgenomen (stagereglement en risicoanalyse). Het stagereglement is niet helemaal in overeenstemming met het voor alle scholen en structuuronderdelen bindend model. Meer bepaald maakt het stagereglement geen melding van een stageschrift dat de leerling-stagiair bijhoudt en dat hij op regelmatige tijdstippen door de stagementor en de stagebegeleider laat viseren, wat trouwens ook niet gebeurt.

- Aan de geïntegreerde proef (gip) participeren de taalvakken, de vakken zakelijke communicatie Nederlands, Frans en Engels, secretariaat en recht. De geïntegreerde proef is gekoppeld aan de stage. Voor de meeste vakken sluiten de opdrachten goed aan bij de stage. Voor Engels, zakelijke communicatie Engels en ten dele ook voor Duits is dit niet het geval. Zowel het proces als het product worden geëvalueerd, waarbij het proces terecht het zwaarst doorweegt in de eindbeoordeling. Helaas beperkt de procesevaluatie zich hoofdzakelijk tot het beoordelen van een eenmalig voorgelegde tekst, zodat er veeleer sprake is van product- dan van procesevaluatie. Bij de productevaluatie wordt in de meeste gevallen een onderscheid gemaakt tussen een schriftelijk en een mondeling gedeelte. Voor een aantal opdrachten wordt van de leerling niet meer verwacht dan dat hij de verbeteringen, die door de leraar op de eerste versie werden aangebracht, overneemt in zijn definitieve versie. Op die wijze worden de punten voor het schriftelijk gedeelte wel erg gemakkelijk verworven. Sinds dit schooljaar is er een afzonderlijk gip-rapport. Dat bevat enkel een overzicht van behaalde resultaten voor elk van de onderdelen en wordt op regelmatige basis aan de leerling en de ouders bezorgd. Op dit rapport is er geen ruimte voor verduidelijkende commentaren, waardoor de informatieve waarde beperkt is.
- De materiële uitrusting van de lokalen voldoet aan de minimale vereisten van het leerplan. De leerlingen beschikken over voldoende performante pc's, er is een printer en een grootbeeldprojector. Toch ontbreekt het aan een stimulerende secretariaatsomgeving. De lokalen ogen weinig uitnodigend. De muren zijn kaal: wanddecoraties, bijvoorbeeld affiches van kantoormeubilair, worden niet aangetroffen.
- De nascholingsinspanningen variëren leraargebonden. Wel werken de leden van de vakgroep goed samen.

3.12 Wiskunde in de tweede graad aso Economie en in de derde graad aso Economie-wiskunde en Wetenschappen-wiskunde

Voldoet niet in de tweede graad aso Economie

Voldoet in de derde graad aso Economie-wiskunde en Wetenschappen-wiskunde

Motivering

- In de studierichting Economie van de tweede graad worden de eindtermen en de leerplandoelstellingen van de basisvorming wiskunde (leerplan D/2002/0279/047) in onvoldoende mate gerealiseerd. Terwijl sommige leerstofonderdelen zoals goniometrie en functies van de tweede graad zeer uitgebreid aan bod komen en de behandelde onderwerpen soms het leerplan overstijgen, worden de leerplandoelstellingen met betrekking tot ruimtemeetkunde (in II,1 en II,2) met weinig diepgang gerealiseerd. Tevens worden de leerplandoelstellingen met betrekking tot stelsels (in II,1), telproblemen en kansen (in II,2), statistiek (in II,1) en vectoren (in II,1-leerweg 5) niet in elke klasgroep behandeld.

[22] SO/2002/09

- Het naast elkaar aanbieden van twee leerwegen in de studierichting Economie is ingegeven door de zorg om in de tweede graad een zo breed mogelijke basis aan te bieden om een ruime studiekeuze open te laten in de derde graad. Hierdoor biedt de school voor eenzelfde structuuronderdeel twee verschillende inhouden aan. De vakgroep waakt er onvoldoende (transparant) over dat de uitgangspunten (uitstel van studiekeuze en eenpoligheid van de studierichtingen van de tweede graad) worden gevrijwaard en er geen hypotheek wordt gelegd op de aansluiting met de derde graad. In de officiële documenten (notulen van de delibererende klassenraad, adviezen, rapporten) werden tot heden geen conflicten vastgesteld.
- In de studierichtingen Economie-wiskunde en Wetenschappen-wiskunde van de derde graad worden de eindtermen en de leerplandoelstellingen van de basisvorming en de specifieke vorming wiskunde (leerplan D/2004/0279/019) in voldoende mate gerealiseerd. Men opteert voor een verdere uitdieping van sommige leerstofonderdelen (voornamelijk betreffende analyse) als invulling van het keuzegedeelte voorzien in het leerplan. Deze keuze wordt gemaakt op basis van de gepercipieerde noden van de leerlingen in het vervolgonderwijs. Bij de invulling van de extra lestijden wordt er tussen de verschillende klasgroepen niet gedifferentieerd.
- De algemene eindterm in verband met ICT[23] en de ICT-verwachtingen in de leerplannen worden in voldoende mate gerealiseerd. Algebraïsche en meetkundige pakketten worden gebruikt als demonstratie om het onderwijsleerproces te ondersteunen. Leerlingen maken voornamelijk gebruik van het grafische rekentoestel. Het inschakelen van het digitaal platform staat nog in een beginfase.
- De jaarplanningen worden gemeenschappelijk en verzorgd opgesteld. Naast de verdeling van de lestijden over de verschillende leerstofonderdelen bevatten de documenten verwijzingen naar leerplandoelstellingen en eindtermen. Het niet realiseren van alle leerplandoelstellingen in de tweede graad heeft nog niet geleid tot het bijsturen van de planningsdocumenten. De vakgroep beperkt zich tot het vaststellen van de knelpunten, maar neemt weinig actie om het tekort in het daaropvolgende schooljaar te voorkomen.
- De aandacht voor ‘leren leren’ is veeleer impliciet aanwezig en het onderdeel wordt vooralsnog niet opgebouwd binnen een spiraalcurriculum, waarbij in iedere graad en leerjaar aan de reeds aangebrachte vaardigheden iets wordt toegevoegd. De vakgroep zorgt wel voor enige horizontale samenhang, maar heeft weinig aandacht voor de verticale leerlijnen. De vakgroepwerking is wat dit onderwerp betreft veelal informeel. Formele afspraken handelen meestal over organisatorische en praktische zaken. Vakinhoudelijke aspecten of de implementatie van onderwijsvernieuwingen komen veel minder frequent aan bod.
- De leerlingenagenda wordt niet altijd als efficiënt planningsinstrument gebruikt. De genoteerde informatie beperkt zich veelal tot enkele algemene verwoordingen of het vermelden van het globale leerstofonderdeel dat tijdens de les werd behandeld.
- De laatste schooljaren heeft men met succes een ontwikkelingstraject opgezet om de specifieke eindtermen met betrekking tot onderzoekscompetentie te realiseren. Via kleine gerichte opdrachten oefenen de leerlingen de nodige deelvaardigheden om de uiteindelijke onderzoeksopdracht te kunnen uitvoeren. Op het einde wordt er zowel een presentatie- als reflectiemoment voorzien. De vakgroep geeft aan het opstellen en correct formuleren van de onderzoeksvraag als een blijvend werkpunt te weerhouden.
- In alle lesgroepen streeft men een hoog niveau na wat de cognitieve vaardigheden en rekenvaardigheden betreft. Het bereiken van dit niveau lukt goed bij een gedeelte van de leerlingen, doch een bepaalde groep behaalt (zeer) zwakke resultaten zowel in de tweede als in de derde graad. Deze vaststelling heeft nog niet geleid tot bijsturing van de les- en evaluatiepraktijk. In de derde graad opteert men veeleer voor een heroriëntering van de leerling naar een studierichting buiten de pool wiskunde.

[23] Bij het oplossen van wiskundige problemen functioneel gebruik maken van ICT.

- De communicatie met de leerlingen is overwegend stimulerend en zowel op prestatie als inzet gericht. De leerlingen worden met veel zorg als persoon benaderd. Uit lesobservaties, gesprekken en leerlingennotities blijkt dat de leraren voornamelijk het onderwijsleergesprek als werkvorm hanteren.
- De aandacht voor een verzorgd taalgebruik en het gebruik van het Nederlands als instructietaal is leraargebonden. De leerlingen worden slechts in beperkte mate uitgedaagd om hun wiskundig gedachtegoed mondeling en/of schriftelijk te verwoorden.
- De examens van de tweede graad bevatten een gevarieerde vraagstelling, hebben een redelijke lengte en een behoorlijke tot hoge moeilijkheidsgraad. Sommige vragen overstijgen de verwachtingen van het leerplan en zijn niet geënt op leerplandoelstellingen. Examens blijken in II, 1 integraal van het ene naar het andere schooljaar te worden gekopieerd. Naast het feit dat dit geen bewijs is van creativiteit en originaliteit kan dit tevens aanleiding geven tot het in vraag stellen van de validiteit van de resultaten.
- In de derde graad zijn de examens soms lijvig en veeleer eenzijdig gericht op rekenvaardigheid, hoewel het leerplan een verzameling vaardigheden beoogt. Sommige vragen overstijgen de verwachtingen van het leerplan en zijn niet geënt op leerplandoelstellingen.
- Voor alle examens voorziet de vakgroep in een gedetailleerde verbetersleutel die de gelijke behandeling van de verschillende klasgroepen door de verschillende leraren moet garanderen.
- De vakgroep is nog op zoek naar een doeltreffende manier om attitudes op te nemen in de evaluatie. Men dient erover te waken dat de geëvalueerde attitudes geënt zijn op de attitudinale leerplandoelstellingen en niet enkel de houding van de leerling in de klas weerspiegelen.
- De materiële uitrusting om de doelstellingen te realiseren voldoet. De inrichting van de leslokalen is elementair en biedt geen inhoudelijke meerwaarde aan een wiskundige onderwijs- en leeromgeving.
- Tijdens de twee schooljaren voorafgaand aan de doorlichting werden in beperkte mate vakgerichte en vakoverschrijdende nascholingen gevolgd. De multiplicatie van de inhouden binnen de vakgroep is goed.
- Om de interesse en het enthousiasme voor wiskunde bij de leerlingen te stimuleren neemt de school deel aan wedstrijden, zoals de verschillende wiskunde-olympiades, waarbij geregeld goede resultaten worden behaald.

4. BEWAAKT DE SCHOOL DE EIGEN KWALITEIT?

Het onderzoek naar de kwaliteit en de kwaliteitsbewaking van de geselecteerde procesindicatoren of -variabelen levert het volgende op:

4.1 Professionalisering

4.1.1 Aanvangsbegeleiding

De vaststellingen wijzen op sterke aandacht voor:
- doelgerichtheid
- ondersteuning
- doeltreffendheid
- ontwikkeling.

Motivering

- De school investeert in aanvangsbegeleiding om de grote stroom beginnende leraren en personeelsleden te ondersteunen en vertrouwd te maken met het pedagogisch project. Zij gaat hierbij doelgericht te werk. De school gebruikt de visietekst op het mentorschap van de scholengemeenschap en hanteert functiebeschrijvingen voor de mentoren.
- De afschaffing van de mentoruren door de overheid heeft er echter toe geleid dat de ondersteuningsinitiatieven van de scholengemeenschap op het vlak van aanvangsbegeleiding uitdoven. Als gevolg hiervan heeft de school de aanvangsbegeleiding in eigen handen genomen.
- Beginnende leraren worden door de schoolorganisatie zeer goed en breed ondersteund. De school beschikt voor de aanvangsbegeleiding over stappenplannen, infosessies, nascholingen en schriftelijke en digitale informatie. De mentoren staan in voor de werk- en leerbegeleiding. Ze worden bijgestaan door interne en externe begeleiders. De leerbegeleiding berust voornamelijk bij de mentoren en bestaat uit aanbod-/vraaggestuurde individuele reflectiegesprekken, klasbezoeken en hospiteerbeurten. Voor de werkbegeleiding werken de mentoren samen met ervaren vakcollega's (peter/meter) en de werkgroep 'Begeleiding starters'. De ondersteuning door de vakgroepen en vakcollega's is goed, maar minder structureel dan de schooloverkoepelende aanvangsbegeleiding. De hulp focust zich hoofdzakelijk tot het doorgeven van lesmateriaal en het gezamenlijk opstellen van jaarplanningen, taken, toetsen en examens. Het afstemmen van de onderwijspraktijk op de vigerende referentiekaders (leerplannen, eindtermen, ontwikkelingsdoelen) krijgt evenwel minder aandacht.
- De begeleiding en de evaluatie van de starters zijn strikt van elkaar gescheiden. De afspraken hieromtrent zijn sluitend. Uit gesprekken blijkt dat de meeste beginnende leraren uitermate tevreden zijn over de ondersteuning die ze op school- en vakniveau krijgen.
- De werking van de aanvangsbegeleiding is doeltreffend. De noden van de beginnende leraren worden systematisch in kaart gebracht. De leertrajecten worden hierop zo veel mogelijk afgestemd. Op het einde van het begeleidingstraject worden de starters uitgenodigd om de kwaliteit van de verschillende initiatieven te evalueren. De beoordelingen en suggesties worden ernstig genomen en hebben reeds geleid tot een aantal bijsturingen m.b.t. de aanvangsbegeleiding en de schoolorganisatie.
- De school waakt over de kwaliteit van de aanvangsbegeleiding. Alle mentoren volgen of hebben een specifieke opleiding gevolgd. Bij de invulling van hun taak kunnen ze terugvallen op een functiebeschrijving en op teamoverleg.

4.2 Curriculum

4.2.1 Onderwijsorganisatie

De vaststellingen wijzen op sterke aandacht voor:
- doelgerichtheid
- ondersteuning
- ontwikkeling.

Motivering

- De school heeft een complexe maar goed georganiseerde schoolstructuur. Administratief is de school in zes schoolnummers opgedeeld. Hiermee wordt een optimale beleidsomkadering en een voldoende ruim pedagogisch comfort gecreëerd. In de praktijk vormt de school een pedagogisch geheel met een gemeenschappelijk pedagogisch project en gezamenlijke beleidslijnen. Omwille van de beheersbaarheid hebben de drie graden, elk onder leiding van een directeur en een adjunct-directeur, de mogelijkheid eigen, graadgebonden accenten te plaatsen.
- Het onderwijsaanbod is zeer breed en omvat vier onderwijsvormen (aso, bso, kso en tso). De school streeft een gelijkwaardige behandeling van alle vakken, opleidingen en onderwijsvormen na, waarbij wel rekening wordt gehouden met de specifieke studierichtingsprofielen. Daarom wordt gekozen voor een geïntegreerde organisatiecultuur.
- De invulling van het complementair gedeelte in het curriculum gebeurt doelgericht om het studierichtingsprofiel te ondersteunen. De school geeft een eigen invulling aan de vrije ruimte in de derde graad aso binnen een door de scholengemeenschap afgesproken kader. In functie van een brede harmonische vorming wordt een dag per week een verlengde middagpauze per graad georganiseerd met een aanbod van culturele, sportieve en sociale activiteiten.
- Het schoolbeleid hecht veel belang aan communicatie en ondersteuning. Binnen het lestijdenpakket wordt een behoorlijk aantal lestijden uitgetrokken voor diverse ondersteunende initiatieven. Zo wordt aan elke klastitularis een lesuur toegekend om zijn rol als spilfiguur en aanspreekpunt voor zijn klas optimaal in te vullen. De graadcoördinatoren vervullen een brugfunctie tussen het schoolbeleid en de leraren en zij ondersteunen het pedagogisch beleid.
- De school hanteert duidelijke criteria voor de aanwending van het lestijdenpakket, de groepering van haar leerlingen, bij het opstellen van de lessenroosters en het verdelen van opdrachten.
- De vakgroepen, in de eerste graad meestal onder leiding van een vakcoördinator, krijgen een grote autonomie en verantwoordelijkheid toegewezen met betrekking tot de leerplanrealisatie. Vanuit het beleid wordt geopteerd voor een flankerende ondersteuning. De organisatie en de invulling van de vakgroepwerking behoorde tot een van de prioriteiten van het beleidsplan 2007-2010. Deze stimulans resulteerde in een meer intense vakgroepwerking, een grotere leerplangerichtheid en een verhoogd horizontaal en/of verticaal overleg. Tijdens de doorlichting werden echter verschillen in snelheid en intensiteit van het functioneren van de vakgroepen vastgesteld. De graadoverstijgende samenwerking binnen een aantal vakgebieden is eveneens nog in ontwikkeling.

4.3 Begeleiding

4.3.1 Leerbegeleiding

De vaststellingen wijzen op redelijke tot sterke aandacht voor:
- doelgerichtheid
- ondersteuning

- ontwikkeling.

Motivering

- De school werkt doelgericht aan zowel preventieve als curatieve aspecten van de leerbegeleiding. Vanuit haar pedagogisch project ontwikkelde zij een duidelijke visie op zorg, die wordt geconcretiseerd in graadgebonden acties.
- De leerbegeleiding maakt deel uit van de integrale leerlingenbegeleiding. Ze is erop gericht een stimulerende leeromgeving te creëren die de leerlingen ondersteunt bij hun studie en studiekeuze en hen progressief, over de drie graden heen, aanmoedigt om het leerproces in eigen handen te nemen.
- De school krijgt zicht op leer- en studieproblemen van instromende leerlingen tijdens intakegesprekken en via informatie uit de basisscholen. De portret- en beginklassenraden bij aanvang van het schooljaar zorgen voor een snelle informatiedoorstroming naar de betrokken leraren. Voor leerlingen met leerstoornissen zijn er ondersteunende maatregelen op maat, die consequent worden toegepast. Er is voorzien in een flexibele leerweg voor leerlingen afkomstig uit de onthaalklas voor anderstalige nieuwkomers (OKAN). Leerlingen met specifieke noden kunnen op eigen tempo en eventueel met bijkomende ondersteuning examens afleggen. Er is intensieve samenwerking met de begeleiders voor geïntegreerd onderwijs (gon) en met het centrum voor leerlingenbegeleiding (CLB).
- In de drie graden worden studiebegeleiders enkele uren vrijgesteld om in samenspraak met de (adjunct)directie de leerbegeleiding vorm te geven. In de eerste graad wordt veel belang gehecht aan studieattitude en -motivatie en aan het in orde zijn met taken en schoolgerei. Zwakkere studieresultaten worden in verband gebracht met attitude en orde. In de tweede graad worden opnieuw motivatie en planning opgevolgd. In deze contexten organiseert men verschillende soorten van studie, waarin leerlingen, al dan niet vrijwillig of onder begeleiding, studeren en hun les- en schoolmateriaal in orde brengen. In de derde graad is de leerbegeleiding sterk gekoppeld aan de socio-emotionele begeleiding. Hierdoor ligt curatief de nadruk op het bijsturen van de studiemethode van leerlingen met zwakkere resultaten. Huiswerkklassen, al dan niet op vrijwillige basis, en ondersteuning door studenten uit lerarenopleidingen, kennen in alle graden een groeiend succes.
- De klassenleraren spelen een centrale rol in de leerlingenbegeleiding. Zij volgen de leerlingendossiers en de leerlingenresultaten op, responsabiliseren de leerlingen en vervullen een brugfunctie tussen de vakleraren, studiebegeleiders en ouders. Zij spelen een rol in het studiekeuzeproces en in het overdragen van de leerlingeninformatie over de graden heen. In de eerste graad verzorgen de klassenleraren ingeroosterde lessen leren leren met aandacht voor studietechnieken, leerstijlen, planning en organisatie.
- In het curatieve luik van de leerbegeleiding nemen de vakleraren hun taak binnen de eerste lijn ter harte. Problemen worden snel gedetecteerd en gesignaleerd. In I,1 wordt voor de hoofdvakken één lesuur ontdubbeld om de leerlingen in kleinere groepen te ondersteunen en te remediëren. Voor de andere vakken en in de overige graden zijn de meeste leraren bereid om buiten de lestijden extra uitleg of oefeningen te geven en is er aandacht voor het bijspijkeren van instromers uit andere studierichtingen. Voor alle vakken zijn studietips opgesteld, maar door de veelheid ervan en door onderlinge overlappingen en verschillen dreigen ze verwarrend te werken. Men werkt nu aan een screening en plant een algemeen sjabloon met een deel voor gemeenschappelijke aspecten van het studeren en een vakgebonden gedeelte. Ook in de tweede en de derde graad zijn voor vrijwel alle vakken studietips opgesteld. Ze variëren in omvang en diepgang en zijn, net zoals in de eerste graad, weinig op elkaar afgestemd.
- Hoewel de preventieve leerbegeleiding op klasniveau sterk wordt aangemoedigd, is er weinig beleidsmatige opvolging. Dit verklaart ten dele de leraargebonden aanpak en de kwaliteitsverschillen in de ondernomen acties. Wel worden leerlingen degelijk voorbereid op toetsen en examens. Ze krijgen hierover ook ruime feedback. Zowel de

lessen als het studiemateriaal zijn gestructureerd. De werkvormen zijn evenwel nog overwegend leraargestuurd, wat de nagestreefde verzelfstandiging van de leerlingen afremt.

- De ouders worden intentioneel sterk betrokken bij het leerproces van hun kinderen. De school speelt kort op de bal bij studieproblemen en schrijft tips uit voor studie- en attitudebegeleiding. Bij specifieke maatregelen m.b.t. specifieke noden wordt aan de ouders een individueel dossier voorgelegd.
- In het kader van verdere professionalisering volgen de leerlingbegeleiders geregeld nascholing. Ze evalueren de eigen werking en zijn zich bewust van de aspecten waar bijsturing is aangewezen. Zij zoeken nog naar efficiënte manieren om hun persoonlijke nascholingservaringen door te geven aan de vakleraren. Vakgebonden worden voorbeelden van goede praktijk nog niet verspreid met het oog op een meer gelijkgerichte aanpak. Om de expertise in vernieuwende en meer leerlingenactieve werkvormen te verhogen, organiseert de school hierover dit schooljaar een pedagogische studiedag.
- In alle begeleidingsinitiatieven mist de school de kans om de leerbegeleiding beter af te stemmen op de vakoverschrijdende eindtermen leren leren. Ongetwijfeld zullen in de sfeer van zorg heel wat eindtermen de facto worden gerealiseerd, maar de initiatieven zijn nog niet doelgericht afgestemd op het referentiekader van de vakoverschrijdende eindtermen. Evenmin wordt hiervoor een leerlijn over de drie graden uitgewerkt.
- De school meet de doeltreffendheid van haar acties slechts in beperkte mate. Dit gebeurt onder meer door de deelname aan de begeleide studies en andere vrijwillige begeleidingsacties op te volgen en oud-leerlingen te bevragen. Het effect van de leerbegeleiding op de studieresultaten wordt nog niet systematisch nagegaan.

4.4 Evaluatie

4.4.1 Evaluatiepraktijk

De vaststellingen wijzen op redelijke aandacht voor:
- ondersteuning.

Motivering

- Om te bepalen of een leerling al dan niet slaagt, zijn vooral in de A-stroom, het aso, het kso en het tso de examenresultaten doorslaggevend. Zij bepalen voor 75% het eindtotaal. Het dagelijks werk telt slechts voor 25% mee. In de B-stroom en het bso is het aandeel van de examens in het eindresultaat kleiner (60%) en neemt het dagelijks werk een belangrijker plaats in (40%).
- De school hanteert dezelfde verhouding dagelijks werk / examens in de drie graden. Wel kan op vraag van de vakgroepen voor bepaalde vakken worden afgeweken van deze vaste verhouding. Voor een aantal vakken zijn er zelfs geen examens meer. Voor die vakken past de school naar eigen zeggen een systeem van permanente evaluatie toe. In de praktijk gaat het veeleer om gespreide evaluatie, waarbij vooral producten en slechts in beperkte mate processen worden geëvalueerd. Aan de procesevaluatie die in sommige leerplannen beoogd wordt, is niet voldaan.
- Naast de kennis en de vaardigheden wordt ook een aantal algemene attitudes geëvalueerd. Vakgebonden worden soms ook vakattitudes in de evaluatie opgenomen.
- De schoolleiding beperkt zich tot het vastleggen van de algemene kaders. De inhoudelijke invulling van de evaluatie en de bewaking van de validiteit ervan wordt overgelaten aan de vakgroepen. De doorlichting toont aan dat deze autonomie tot uiteenlopende resultaten leidt. Sommige vakgroepen slagen erin valide toetsen en examens op te stellen. In andere vakgroepen is de validiteit van de evaluatie veeleer zwak.
- In sommige vakken krijgen zelfreflectie, peer- en zelfevaluatie in toenemende mate aandacht. Toch is het gebruik van alternatieve evaluatievormen in de meeste vakken

nog vrij beperkt. Wel heeft de school initiatieven genomen om de leerlingen na een examenperiode te laten reflecteren over hun resultaten.

- Er zijn duidelijke afspraken omtrent het aantal taken, toetsen en opdrachten.
- Om bij de deliberaties de gelijkgerichtheid te bewaken zijn deliberatiecriteria uitgewerkt.
- De school hanteert een systeem van waarschuwingen waarbij de leerling die onvoldoende scoort voor een of meer vakken, maar globaal toch slaagt, van nabij wordt opgevolgd. Soms gaat een waarschuwing hand in hand met een vakantiewerk dat dikwijls wordt afgesloten met een toets. Sommige leerlingen van vooral de derde graad krijgen een bijkomende proef opgelegd. In een aantal gevallen neigt die naar een herexamen.
- In de eerste graad worden geen C-attesten uitgereikt, maar trekt men de kaart van de 'correcte oriëntering' van de leerling. Momenteel worden de resultaten die deze leerlingen in de tweede graad behalen, geanalyseerd. Deze analyse moet uitwijzen of de geformuleerde adviezen gegrond waren en de leerlingen in het vervolgonderwijs het gewenste rendement behalen.
- In tegenstelling tot de eerste graad waar de B-attesten over het algemeen ruim gemotiveerd worden, zijn de motiveringen van de B- en C-attesten in de tweede en de derde graad veeleer beperkt. Meer dan eens wordt enkel verwezen naar het behaalde jaartotaal en worden de tekorten opgesomd. Aangeboden remediëring of inhoudelijke analyses van vaktekorten worden niet altijd vermeld.
- De evaluatiepraktijk vormt over het algemeen nog te weinig onderwerp van overleg tussen de verschillende graden.
- De vakgroepen verschillen onderling sterk wat het zelfreflecterend vermogen betreft. Sommige vakgroepen leggen de verantwoordelijkheid voor zwakkere resultaten nogal snel bij de leerling. De eigen les- en evaluatiepraktijk wordt daarbij zelden in vraag gesteld.
- De schoolleiding is er zich van bewust dat het aantal onvoldoendes in bepaalde klasgroepen vrij hoog is. In de tweede en de derde graad zijn er plannen om de verhouding dagelijks werk/examen te herbekijken en de vraagstelling op toetsen en examens aan een kritische analyse te onderwerpen.
- De jongste jaren heeft de schoolleiding geen acties ondernomen om de leraren verder te professionaliseren met betrekking tot hun evaluatiepraktijk, waardoor de deskundigheidsontwikkeling afhankelijk wordt van individuele inspanningen. Mede daardoor geraken nieuwe inzichten maar beperkt verspreid. Wel werd een ontwikkelingstraject opgezet met betrekking tot de uitwerking en de evaluatie van de onderzoekscompetentie en de geïntegreerde proef in de derde graad.

5. ALGEMEEN BELEID VAN DE SCHOOL

Het onderzoek naar het algemeen beleid van de school levert volgende vaststellingen op:

- De school wordt geleid door een directieteam met een duidelijke, doelgerichte visie en een open, transparant beleid. Het doordachte organogram is erop gericht de schaalgrootte beheersbaar te houden en een dynamisch evenwicht te creëren tussen de benadering van de school als geheel en het leggen van graadgebonden klemtonen. De directieleden hebben daarom hun taken zo verdeeld dat de graaddirecties leerling- en leraarnabij werken en samen met de graadcoördinatoren een coördinatiecel per graad vormen. Daarnaast is er een centraal aangestuurd beleid met deelverantwoordelijkheden. In het organisatiemodel is er ook structurele aandacht voor zowel het organisatorisch als voor het pedagogisch beleid.
- De directieleden stellen zich toegankelijk en ondersteunend op. Hun taakinvulling is vooral gericht op schoolorganisatorische aspecten, op de zorg voor leerlingen en op het functioneren van de leraar als opvoeder en drager van het pedagogisch project. Uit

de doorlichting van verschillende vakken blijkt dat er minder continue beleidsmatige aandacht is voor de aansturing en opvolging van de vakgroepen enerzijds en voor het bewaken en stimuleren van het hanteren van eindtermen en leerplannen als referentiekaders anderzijds.

- De schoolvisie vormt het vertrekpunt voor het uittekenen van het pedagogisch beleid. De school wil voor elke leerling een optimale oriëntering en doorstroming bieden binnen een breed onderwijsaanbod. Daarbij beoogt de school kwaliteitsonderwijs te organiseren met aandacht voor een degelijke basisvorming als fundament voor verdere specialisatie, voor brede vorming en voor attitudevorming. De school hecht ook veel belang aan studiebegeleiding en wil jongeren opvoeden binnen een bevestigende schoolcultuur waarin waarden, normen en zorg centraal staan. Deze visie is omgezet in beleidsprioriteiten via beleidsplannen op schoolniveau en per graad. Het directieteam besteedt veel aandacht aan het in de praktijk brengen van de schoolvisie. Uit de doorlichting blijkt dat ze hier veelal goed in slaagt. Ze maakt daarbij gebruik van de voordelen van de schaalgrootte, zoals een stevig uitgebouwd middenkader en de specialisatie in de taakomschrijving van de directieleden, maar ze ondervindt evenzeer de nadelen ervan. Zo gaat veel energie naar coördinatie en communicatie en blijken er desondanks in de werking van sommige vakken onvoldoende dwarsverbindingen tussen de graden te zijn. Ook is het beheersbaar houden van de informatiestromen een voortdurend werkpunt. De meest recente ontwikkeling op dit vlak is een digitaal schoolwerkplan dat essentiële informatie over de school bevat en tegelijk ook een instrument is voor digitaal informatiebeheer.
- De visie op en de doelstellingen en acties voor een talenbeleid zijn gegroeid vanuit de GOK-werking in de eerste graad. Een vakoverstijgende en representatieve werkgroep tracht sinds vorig schooljaar een breed draagvlak te creëren en een globaal schoolplan uit te werken. Enkele waardevolle activiteiten werden opgestart in de eerste graad. Over het algemeen hebben de leraren voldoende aandacht voor een correct taalgebruik van de leerlingen en voor het toegankelijk maken van cursus- en evaluatiemateriaal. Hoewel de meeste leraren nog weinig vertrouwd zijn met het gedachtegoed rond het talenbeleid, nemen bepaalde vakgroepen initiatieven zoals de integratie van taalgericht onderwijs of het opstellen van een duidelijke en eenvormige vakterminologie.
- Het schoolbeleid tracht de visie en de besluitvorming participatief te ontwikkelen via een representatieve vertegenwoordiging van het personeel. Er gaat daarbij specifieke aandacht naar de noden van leraren. Het directieteam pleegt geregeld overleg met de participatieorganen op schoolniveau en op graadniveau. Het participatierecht, ook van de leerlingen, wordt ernstig genomen. Zo heeft een afvaardiging van de leerlingenraad van de derde graad een inbreng tijdens de vergadering van de pedagogische raad. Een belangrijk overleg- en adviesorgaan voor de beleidsvoorbereiding- en advisering is ‘DIRCO’. De directie en de coördinatoren werken daarin graadoverstijgend samen met het oog op een samenhangend schoolbeleid. Een aantal graadoverschrijdende werkgroepen (bibliotheekbeleid, zorgbreedte, cultuurbeleid, talenbeleid, drugsbeleid) wordt door DIRCO opgevolgd.
- Op schoolniveau is er ruime aandacht voor kwaliteitszorg. Zo leidt de analyse van heel wat gegevens (zoals attesten, resultaten hoger onderwijs of afwezigheden van personeel) tot actie en bijsturing. Met behulp van externen is ook een nieuw beleids- en prioriteitenplan ontwikkeld. Op basis van de noden van de leraren en vanuit de vaststelling van een soms divergente werking is uit dit traject een eigen kwaliteitsmodel ontstaan: de VACE-cirkel (voorbereiding, actie, communicatie en evaluatie). De nadruk op een betere communicatie in dit model is tegelijk één van de recente beleidsprioriteiten. Deze cultuur van kwaliteitszorg en het in vraag stellen van de eigen werking is nog niet terug te vinden bij heel wat vakgroepen.

6. STERKTES EN ZWAKTES VAN DE SCHOOL

6.1 Wat doet de school goed?

Wat betreft de kwaliteit/kwaliteitsbewaking van de processen:

- De betrokkenheid van het schoolteam.
- Het leer- en leefklimaat.
- De brede vorming.
- De aanvangsbegeleiding.
- De organisatie van de leerbegeleiding.
- De loopbaanbegeleiding.

Wat betreft het algemeen beleid:

- De transparante en aan de schaalgrootte aangepaste organisatiestructuur.
- De toegankelijkheid van het beleidsteam.
- De implementatie van het pedagogisch project.
- De dynamiek in visieontwikkeling en beleidsvoering.
- Het communicatief en participatief beleid.
- De aandacht voor kwaliteitszorg op schoolniveau.

6.2 Wat kan de school verbeteren?

Wat betreft de erkenningsvoorwaarden:

- De leerplanrealisatie voor lichamelijke opvoeding en sport in de derde graad aso in de studierichting Sportwetenschappen.

Wat betreft de kwaliteit/kwaliteitsbewaking van de processen:

- De evaluatiepraktijk.

Wat betreft het algemeen beleid:

- De bewaking van de leerplangerichtheid.
- De aansturing en opvolging van de vakgroepwerking.

6.3 Wat moet de school verbeteren?

Wat betreft de erkenningsvoorwaarden:

- De leerplanrealisatie voor wiskunde in de tweede graad aso in de studierichting Economie.
- De leerplanrealisatie voor fysica in de derde graad aso in de studierichtingen Latijn-wetenschappen, Moderne talen-wetenschappen, Wetenschappen-wiskunde en Sportwetenschappen.
- De leerplanrealisatie voor bedrijfseconomie in de tweede graad tso in de studierichting Handel-talen.

7. ADVIES

In uitvoering van het Decreet betreffende de kwaliteit van onderwijs van 8 mei 2009 is het advies voor erkenning

BEPERKT GUNSTIG

omwille van het onvoldoende realiseren van de leerplandoelstellingen voor

STRUCTUURONDERDEEL	Basisvorming	Keuze/Specifiek gedeelte
Graad 2 ASO Economie	wiskunde	
Graad 3 ASO Latijn-wetenschappen	fysica	fysica
Graad 3 ASO Wetenschappen-wiskunde	fysica	fysica
Graad 3 ASO Sportwetenschappen	fysica	fysica

8. REGELING VOOR HET VERVOLG

Het bestuur van de instelling moet **vanaf 1 januari 2015** kunnen aantonen dat de tekorten met een beperkt gunstig advies in voldoende mate werden geremedieerd.

Namens het inspectieteam, de inspecteur-verslaggever

Bart Maes

Datum van verzending aan de directie en het bestuur van de instelling:

Voor kennisname
Het bestuur of zijn gemandateerde

Renilde Vansina